

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 f.

HÍRDETÉSEK:

A-hasabos petit sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.

Nyitáster ára 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1906.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, október 6.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezércikk: A Tizenhárom.
A hétköznaptól az ünnepig.
Az első vértanú-ünnep Budapesten.
Egy öngyilkosság története.
Jager Mari Szegeden.
A szerelmes nő szabó.
A menyasszony haragosa.
A várparancsnokság és október 6-ika.
Damjanichné a vesztőhelyen.
A veszélyes fajtörősi híd.
Október 6.
Munka előtt.
Oroszország eszébe előtt.
A szultán halálkik.
Családi dráma Magyar-Pécán.
Katonaság — október 6-án.
Tárcs: Kiss Ernő tábornok. Írta: Hentaller L.
Csejnek: Mesemondások. Írta: Hankonyi E.

A Tizenhárom.

Arad, október 5

A vérkereszttség kegyeletos, lélekemelő évfordulóját holnap ünnepli meg Arad és vele együtt az egész ország. A Tizenhárom emlékének van szentelve e nap, melyen elkerülve az élet vad, emésztő forgatagát, a multak dicső nagyságán elmélkedünk. Az októberi évforduló a maga zord és véres valóságában nemes és lélekemelő tanúbizonyságot adja annak, mint kelljen a hazáért élni és meghalni. A nemzet vértanuinak emléke akkor, mikor szívünk mélyeséges fájdalmát ujtja fel, egyszersmind felemeli lelkünket abba a magasztos légkörbe, a melyben a haza-

szereket nem volt cifra szóvirág, nem volt hangulateltetés: akkor a cselekvés és önfeláldozás erejében szerették azt a rögt, a melyhez minden boldogságunk, minden fájdalomunk odaláncol. Akkor szárnyat bontott a nemzeti törekvés, de reácsapott a sötétlelkű zsarnokság és hogy elnémitsa: a 13 vértanú vérebe akarta belefojtani a nemzeti törekvéseket.

Ma mindnyájan odazarándokolunk ahhoz a szoborhoz, a melyet a nemzet kegyelele emelt azoknak, a kik a megváltásnak első mártirjai voltak. És amikor így imádkozunk és emlékezünk, lelkünkben ki-kitör az a keserű bánat, hogy azok az eszmék, melyekért a vértanúk meghaltak, ma sem jutottak diadalra, hogy ma is osztályharc, pártoskodás és nemzetiségi gyűlölködés lakozik ebben az országban, melynek függetlensége és szabadsága csak a papiros alkotmányon él. A Szabadság és Vértanúság szobrát üres szótamok lengik körül. Vagy nem ilyen az, a mit a hazáról beszélnek, s nem cifra szózápor mindaz, a mit az egyenlőségről és a testvériségről oly nagyhangon hirdetnek?

Nézzenek csak széjjel egy kissé, vajjon látnak-e ott valakit a magyar kormány tagjai közül? Hol vannak ők, akik évtizeden keresztül forgatták kezeik között mindazt a nagy eszmét, melyekről ők csak beszélnek, de a melyekért az igazak vére folyt! Ugy mordják, formai kérdések tartották távol őket: egy kis

etikett kérdésen mulott az egész. Nos hát ha az a 13 vértanú a várbörtönök odubán láncra verve, etikett-mentesen tudott évekig sinyleni hazájáért; ha ezrek és százezrek a csatamezőn tudtak hősi halált halni a magyar haza szabadságáért és függetlenségeért: akkor a nemzeti kormány tagjai is elzarándokolhattak volna azokhoz, kiknek emlékéből csak igazságot és honszerelmet tanulhat a magyar. Hirdetik a nemzeti kormány dicsőségét, Kossuth Lajos elvének megvalósulását és a mikor arról van szó, hogy a nemzet nagyjai emlékének hódoljanak, akkor a bécsi szelő legyintésére meglapulnak és holmi hitvány formakérdések háta mögé bujva nem ünnepelek és nem éreznek együtt a nemzettel.

Ezen a nagy ünnepen kettős fájdalommal érezzük, hogy mennyire rabja ez az ország a jelszavaknak, hogy miként lehet félrevezetni az egész ország közvéleményét, hogy mennyire hazug mindaz, amit a szabadság, az egyenlőség és az igazság diadaláról itt hirdetnek. Vannak, akik ma leomolnak a vértanúk nagysága előtt, kegyeletos szeretettel göröngyöket szednek a vesztőhelyről: holnap keresik, hol a hatalom és ennek kedvéért felveszik az álszenteskedők és a képmutatók köntösét, hogy vele zarándokutat járjanak a nép között. Nem akarunk ünneprontók lenni ezen a szent napon, de úgy érezzük, hogy csak akkor áldozunk igaz kegyelettel a Tizenhárom emlékének, ha szívünk kesé-

Kiss Ernő tábornok.

Írta: Hentaller Lajos.

1848 augusztusában történt! A nap folyamán a magyar csapatok és szerb lázadók között valami jelentéktelenebb csatapaté folyt le. Vetter altábornagy — akkor még egyszerű törzstiszt és tábornoki főnök — a Tisza és Tamas közt álló előőrsöket ment megvizsgálni, hogy az eredményről biztos értesülést szerezzen. Alig lovagolt tizenöt husz percig, a huszarak egy szerb nemzeliőrt foglyot vezettek elébe Karagyorgyevics herceg csapatából.

Vetter tolmács által tudatta a szerb fogollyal, hogy visszaadja fegyverét s szabadon bocsátja, de mondja meg kapitányának, vagy a szerb előőrsök parancsnokának, hogy jöjjen fegyver és katonai kíséret nélkül semleges területre a két hadakozó fél előőrsel közé, mert politikai ügyekben akar vele értekezni.

Két órával később, hogy a szerezsánt Vetter szabadoneresztette, a tábornoki főnök látta, hogy a szerb táborból kicsinyke csapat közeledik a magyar tábor felé. Lóra ült s egy huszár kíséretében a szerbek elé sietett.

Amint észrevelte, hogy egy szerb leszáll lováról, ő is követte példáját s pár perc múlva szemben állott a szerb tiszttel, aki kapitány volt s eléggé jól beszélt németül. A szerb tiszt megköszönte, hogy Vetter katonáját szabadon bocsátotta.

A magyar tábornok főnöke figyelmeztette a szerb kapitányt azokra a barbárságokra, melyek

ket a szerbek véghez visznek s melyek nem méltók tisztességes katonákhoz.

Vetter szemrehányására a szerb kapitány bizonyos büszkeséggel így válaszolt:

— Az erőszakoskodások... nem róhatók fel a rendes katonaságnak, melynek ura a fejedelemség és mely szigorúan fegyelmezve van.

Vetter ezután azt kérdezte a kapitánytól, miféle okok bírhatták rá Karagyorgyevicsre, hogy 6000 katonát küldjön át a Dunán? Mire a tiszt habozás nélkül válaszolta:

— Miklós orosz cár megbízta a fejedelmet, hogy segítse a bácskai szerbeket a magyarok ellen az osztrák császár érdekében azzal a hozzáadással, hogy ha ez a 6000 ember kevésnek bizonyul, akkor még sokkal nagyobb csapat fog átjönni Szerbiából.

Arra a kérdésre, ki gondoskodik a sereg ellátásáról és puskaporáról? azt válaszolta a kapitány, hogy ezt biztosan nem tudja, de a pénz, amit kapnak, az osztrák pénz.

Ily viszonyok voltak 1848 nyarán a Bácskában, ahol Kiss Ernő, a Hanover huszárezred ezredese parancsnokolt.

Ellenéri és Ittabel Kiss Ernő Magyarországon egyik leggazdagabb családjából származott. A család voltaképpen őrmény eredetű s nemességét 1760-ban kapta. A nagy vagyon szerzője Izsák nevű őse volt, aki 1782-ben szerzte meg az Ittabel és Ellenéri uradalmakat. Izsák testvéreinek, Miklósnak fia, Antal 1810-től 1820-ig Torontálmegye alispánja volt s királyi tanácsosságot kapott.

A vagyonszerző Izsáknak fia volt Ágoston s ennek neje, Bogdanovics Annától született 1800-ban Tamasvárott a hős hazafi és vértanú Ernő, ki jellemre, hajlamai, szenvedélyei, főleg pedig neveltetése következtében testtel-lelekkel katona volt.

Nem csuda tehát, ha kora ifjúságában katonai szolgálatba lépett s hadapródnak állott be a Károly főherceg nevű 3. dlt. díszérezredbe. Atyja a torontái nábob büszke volt fiára s fejedelmi bőkezűséggel látta el.

Hogy mibe kerülhetett Kiss Ágostonnak fia katonai karrierje, kitűnik az alábbiakból. Maga vitte a díszás ezredhez fiát bemutatni s ajánlani, vegye fel ezredbe hadapródnak. A díszás ezred élte ezred volt. Grófok, bárók, hercegek; egyszóval az osztrák előkelőségek voltak a tisztek és hadapródok. Az őreg Kiss Ágoston nem egészen szalonképesen jelent meg a kaszárnyában, úgy, hogy az ezredes indítatva érezte magát azt kérdeni tőle:

— Tudja-e az ur, hogy nálunk a hadapródnak sem elég egy lo? Hány lovat fog a fiának tartani?

Kiss Ágoston, a ravasz őrmény megvakargatta fejét és sunyi módon az ablak felé pillantott, mondván:

— Tudom ezredes ur! Hoztam is mindjárt magamnak néhányat. Itt vannak a kaszárnya udvarán. Teseék megnézni. Ha nem találja elég lenni, hát küldeték a fiának tíz annyit is.

Az ezredes az ablakhoz lépett, s majd el-

rüségét olyan őszintén öntjük ki, mint a milyen tiszta és mocsoktalan volt az ő életük és vértanu-haláluk.

A Ti emléketek — dicső Nagyok — ma megszállja sziveinket. Nevetek emléke legyen e nemzet zászlója és a magyar tetterő és vasakarát acélozza meg e nemzet szívét, hogy tevékeny munkával törtesse elő azon az uton, amelynek mesgyéjét a Ti véretek törte fel. A miért ti meghaltatok, azért mi élni és dolgozni akarunk. S ha felragyog majdán a szabadság napja és fénylő sugarait visszaveri szobrotok érce: akkor el fogunk jönni újra, emelt fővel és büszkén, hirdelve azt, hogy immáron megértettük a nagy szózatot és parancsszava szerint eslekedve megérdemeltük, hogy a ti nagyságtok előtt hódoljunk.

Ha elnémulnak az ünnepi harangok, ha a mindennapi élet küzdelme újra munkába hív: akkor álljunk meg még egy utolsó percre és merítsünk lelkesedést és kitartást abból, a minek nevében ma ünnepelünk. Utunk vezessen mindig az igazság felé, a felé a nagy eszmény felé, a melynek vértanuhalált halt apostolainak áldoztunk hívseges ragaszkodással és igazi nagyrabecsüléssel.

Mi, a törpék, szedjük össze azokat a rózsaszirmokat, melyeket egy elmúlt kor nagy emberei hintettek utjainkra. Plántáljuk el, műveljük és igaz epedéssel várjuk meg azt az időt, a mikor ez ország közéletéből ki lesz irtva minden bogács, minden tövis és a szabadságnak kertjében a mi vérünk, a mi két kezünk munkája fogja nagygyá, hatalmassá és boldoggá tenni ezt az országot, melyben a sors úgy akarta, hogy tiszteletreméltó vértanuk szenvedései által jusson az igazság mesgyéjére. A világ kulturharca munkára hívja fel az emberiséget. Aldozunk nagyjainknak, de tekintsük ezt csak a kegyelet forrásából eredő példaadásnak és buzdításnak és ne higgyük egy percig sem azt, hogy ha minden politikai harcba, az utca forgatagába beleviszük a Tizenhár-

mak nevét, hogy akkor már mi hazafiak vagyunk és már eleget tettünk honfiai kötelességeinknek.

Dolgozzunk, szilárd, kitartó erővel, tegyük nagygyá, boldoggá ezt az országot, döntjük le a gőg és hiúság falait és a szívünk mélyében lakó kegyelet legyen a mi utravalónk, a mi serkentőnk és buzdítónk!

A hétköznaptól az ünnepig.

A gyásznapi fejlődése.

A mi még hátra van.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 5.

Holnap történik meg első ízben, hogy a 18 vértanu szobrának talapzatára odakérül a magyar kormány koszorúja is. Az a fokozatos fejlődés azonban, mely október 6-át hétköznapból ünneppé emelte, ezzel az eseménnyel még korántsem fejeződött be, mert hiszen a kormány egyetlen tagja sem lesz jelen a holnapi ünnepségeken. Még mindig fázna a hatalom urai a tizenhárom szent rebellistól, még mindig kibujnak a kegyelet méltó lerovása alul. De azért nem kell sok jóstehetség annak a megjövendöléséhez, hogy el kell jönni az időnek, mikor bekövetkezik a kormányok hódolása is. Ezt tanítja a gyásznapi eddigi története.

Mert volt idő, mikor nem ünnepelték október 6-át. Az abszolutizmus sötét években, mikor a vértanuk emeletése is börtönbe juttathatta az embert, szürke és komor hétköznapi volt ez a nap. Azóta fokozatosan fejlődött ünneppé.

Az első ünnepek.

1866-ban még az újságok sem emlékeztek meg a gyásznapi. Az *Alföld* október 7-iki száma egy szót sem ír a vértanukról. A cenzor bélyegzőjével ellátott lappéldány mindössze annyiban érdekes, hogy a firenzei békekötésről egy háromszoros táviratban emlékezik meg.

Egy év múlva, a kiegyezés után első ízben róttá le a kegyelet tartozását az aradi vértanuk iránt a nemzet. Ezen a napon az *Alföld* vezető helyen emlékezett meg a vértanukról. A lendületes vezércikket *Simenyi Lajos* báró képviselő, később kereskedelemügyi miniszter írta. Ugyanezen napon tartották meg a r. kath. templomban a vértanuk emlékének szentelt gyászmisét melyről az *Alföld* október 7-iki számában, a tárcarovatban emlékezik meg. Az engesztelő áldozatot *Sujánszky Eustach*, *Damjanich* gyónató papja mutatta be.

A gyásznapi azonban korántsem volt még olyan nagyjelentőségű, mint ma. A vesztőhelyre nem ment ki senki s az *Alföld* a fentebb említett tárcán kívül egyáltalában nem emlékezett meg az ünnepről. Érdekes, hogy 1867. október 6-án Aradon akarták megtartani az országos honvédegyülést. Ez a terv azonban — sejtethető, hogy miért, — dugába dőlt. Ugyanezen a napon tartották a fővárosban, a Ferenciek templomában az első nyilvános gyászmisét a 48-as honvédek.

Egy évvel később, 1868-ban már azt sem tartotta érdemesnek az *Alföld*, hogy vezércikket írjon a gyásznapi jelentőségéről. A Bach-korszak rendszerétől való félelem még nem múlt el egészen. Csak ez lehet az oka, hogy az aradi napilap mindössze a következő első hírt írta október 6-ikáról.

Az egész magyar hazának, hogy ne mondjuk minden szabadságra törekedő nemzetenek, de első sorban Arad gyásznapija van ma! Egy elárult, leigázott ország legjobb fiainak egy része áldozatul esett ez nap a boszu politikájának, mely egy fiatal uralkodó névnapját „véres visszatérítés” ünnepévé avatta fel, tort ülvén a szabadság ravatalánál, számos halálos itélettel borítván reá szemfedőt. Hiába vetünk látyolt a multakra, a véres nap gyászkatasztrófájának emléke vissza fog rezegni, míg egyetlen magyar szívben a hazaszeretet, szabadság és kegyeletnek egy árva szikrája él még. De midőn e nap emléket, melyre 20 év múlva is könybe láhad minden honfi szeme, felelevenítjük — vagy jobban mondva felemlítjük, — haláluk évnapján tesszük ezt azon buzgó óhajjal, vajha a kibékült nemzet és király válvatva mielőbb teljes érvényre emelne az azon dicső eszmét, melyet a század nemtője vérbefür-

ájult bámulatában, mert a kaszárnya udvarán egy egész ménes volt; valami 170—180 párpa. Ezt az öreg Kiss, mind fiának szánta. Nem is tudakozódott többé Kiss Ernő vagyoni viszonyai után.

A dsldásoktól Kiss Ernő mint százados lépett az 5-ik huszárezredbe. Itt gyorsan emelkedett. Oka az volt, hogy a rangban előtte levőket pénzzel bírta reá, lépjenek nyugdíjba. Az őrnagyi előléptetés 80.000 forintjába került, de az ilyesmi abban az időben szokásos volt. Ekkor szolgált együtt Mészáros Lázár későbbi magyar hadügyminiszterrel.

Az 5-ik huszárezredtől mint alezredes a 10-ik, majd mint ezredes és ezredparancsnok hannoveri királyi nevét viselő 2-ik huszárezredhez lépett át, mely Új-Pécsett állomásozott.

Ő tervszerűleg dolgozott azon s vitte keesztül, hogy nagy kiterjedésű jószágai közelébe helyezzék, mint katonai parancsnokot. Nem csoda tehát, ha a 48-iki szerb mozgalmak első kitörése alkalmával éppen ő szerepelt a kikindai lázadás elfojtásánál, mint katonai parancsnok.

Az a terület, melyen a Dunán átjött szerbek, a magyarországi szerb lázadókkal egyesülve táborot ütöttek s melyről rablócsapatjaikat mindenfelé kiterjesztették, merre csak magyar és német helységek katonai helyőrség nélkül voltak. Magyarországi délkeleti részét képezi a Duna és az erdélyi határ között. Ez a terület magában foglalja Bács, Temes, Torontál és Krassó megyéken kívül a német bánági, pétervárad, oláh és illyr határezredeknek területét és a csajkások titeli zászlóalját.

Ha a magyar kormány abban a helyzetben

volt volna, hogy a szerb mozgalmak első hírére a Bácskába elegendő csapatot küldhet, akkor nemcsak a szerb, hanem a horvát és oláh lázadást is csírájába lehetett volna fojtani. Ez azonban lehetetlen volt. Okait máshol részletesen lefárgalom.

Hősünk, Kiss Ernő azonban ez időben a 8-ik dandárral Bácskerekén állott.

A szerbek a felkelés kitörésének helyétől Nagykikindát szemelték ki, ahol csak egy század husár állomásozott. S ándékuhat jól el tudták leplezni. Egyéb külső jelére a szerbek mozgalmának legszorosabb kutatás dacára sem akadhunk, minthogy egy ifju, — Radák György volt a neve — ki a mozgalom előtt pár héttel tért haza Pozsonyból Kikindára, szerb kokárdával mellén járkált az utcákon.

Maga a lázadás április 24-én tört ki. Amint ugyanis a szerbek a templomból kijöttek, az ifju Radák György a templom udvarán hirtelen egy szerb zászlót rántott elő s lengetett a magasba. Ugyanakkor beszédet intézett a néphez, melyben előadta, hogy azt a zászlót a karlóczi érsek küldte általa s követeli a szerbektől, hogy másnak senkinek, csakis neki engedelmességesnek. Erre a fanatizált tömeget rávezette a község házára, ahonnan a magyar zászlót letépték s a szerbet tüzték ki.

A hatóság rögtön elrendelte Radák elfogatását és a szerb zászló eltávolítását.

A nép azonban lázongott; nem engedelmességedett, csoportosult és fenyegedőzött, mire az ott levő Hannover huszár század kivonult a piacra s a nép közé vágván, azt szétretette.

A szerte zavart nép hamarosan fegyverke-

zett: kaszát, vasvillát ragadott s a csekély számú katonaságot kiszorította a községből, miközben Galvagni főhadnagyot megsebesítették, két huszárt pedig megölték.

A győztes nép vért szagolván, határtalan dühvel kezdett rombolni. Megrohanta az urak házeit. Tört, szúrt, amit csak ért. A rabokat kibocsátották börtöneikből s ezekkel egyesülve a városi tanácsosok közül kettőt, Cruncsics Jánost és Iszákovics Sándort hosszas és kegyetlen kínzások után megölték.

Másnap a város a pusztítás, rablás és gyújtogatás szomorú nyomait viselte magán. A magyar és német lakosság vagy elbujt, vagy menekült.

A kikindai mozgalmak hírére Kiss Ernő ezredes a Hannover huszárok 8 századát április 26., 27. és 28-án összehyűjtötte s több század gyalogságot vonván magához, 8 ágyúval Kikinda ellen indult. A katonaság közeledésének hírére a kikindai lázadók megszépepentek.

Küldöttek által békét és behódolást ígértek, de azt kérték Kiss Ernőtől, ne szállja meg Kikindát katonasággal, Kiss Ernő nyugalomra intette a lázadókat, azonban határozottan kijelentette, hogy igenis megszállja Kikindát.

Es tényleg április 29-én be is vonult Kikindára. A fegyvereket rögtön beszedette. Csapatának nagyrésztét pedig a községben szállásolta el. Ugyanezen nap megjelent a magyar kormány teljhatalmu biztos, aki egy a büntettek elkövetőit, mint a szabadon bocsátott foglyokat összefogdosztatta, a károkat felbecsülte s a közrend fentartása iránt intézkedett.

A lázadás főkolompasa, a legnagyobb bünnös, Radák György állíant s előbb Zimonyba,

dött zászlaján lobogtatott, melyért dicső vértanúhalált szenvedtek legjobbjaink!

Magáról az akkori ünnepről a másnapi lap így emlékezik meg:

Az aradi vértanúk halála évnapján, a tegnapi gyász isteni tisztelettel a városi és megyei hatóságok, a képviselő testület számos tagja, honvédegyeletünk a 29. zászlóalj gyász fátujával borított zászlója alatt s a kegyeletlen honfiak szép száma vett részt. Dalárdánk énekelt.

Ez volt tehát az első alkalom, hogy hatóságok is megjelentek a gyászünnepen. Ugyancsak először történt, hogy a temetőben nyugvó vértanúk sírjához vonultak az ünneplők, amiről az Alföld így emlékezik meg:

A tegnapi gyászmise alkalmával a gyásravatalt díszítő cserlakoszorúk s füzérek honvédek által a temetőbe kivittetvén, velük az ott nyugvó szabadságharcosok s vértanúk sírjai díszítettek fel, hol is Vass István rövid gyászbeszédet tartott, amire a kegyeletlen honfiak, közülük az elhunytak számos volt bajtársai, rövid ima után búcsút vettek a drága sírhantoktól.

1870-ben már nagyobb szabású volt az ünnepély, mely azonban nem sikerülhetett túlságosan jól, amit az Alföld alábbi kritikája is bizonyít:

Epen azért, mert e napot szereljűk a kegyelet ünnepévé tenni, nem mulasztajuk szigorúan megírni azokat, kik ennek rendezését magukra vállalták. Már a mise alatt *álattomos megbotránkodást* szűlt, hogy ahelyett, hogy az egyházi zenekar, vagy legalább a daárda adott volna elő egy rekviemet, egyik magyar kántort engedték énekelni és orgonálni, kinek a keserves erőlködés után itélve zenészetel képzettsége nem valami magasfokon állhat. Továbbá künn a vesztőhelyen is Vass István ur jobban tette volna, ha a szónoklást átengedi másoknak, ki kevésbé profanálta volna rosszul betanult alcsaimi „szózatjával” a hallgatók emelkedett hangulatát.

A vesztőhelyen ebben az évben volt a második ünnepély. Az első 1869. október 6-ikán tartották meg, mikor az első emlékkövet leleplezték. Ezt az emlékkövet Vass István honvédegyeleti elnök és Pászthy Mihály volt honvédfőhadnagy állították fel. A kövön csak ez a felírás volt:

majd Szerbiába menekült. A többi elfogott gonosztevőt a királyi biztos rögtönítélő bíróság által, azonnal elítélte, ötöt közülük kivégezték, hatvanat várfogságra ítélvén, Komáromba szállítottak.

Ezzel véget ért a kikindai fölkelés, melyben először szerepelt Kiss Ernő, mint a magyar ügy harcosa.

Később változó szerencsével harcolt, miközben személyes bátorságát számtalanszor igazolta. A Perlasz elleni diadalmas támadásban működött először, mint önálló parancsnok. S mikor a szerbek megint elfoglalták Perlaszt, Kiss Ernő másodszor is kiverte őket onnan s miután embereire az ablakokból lőttek, a helységet felgyújtatta.

1848 szeptember 12-én saját uradalmában, Aradácsnál verte meg a szerbeket. Ezért megtorlasképen a lázadók felgyújtották ellemérik kastélyát. Szeptemberben már vezérőrnaggyá nevezte ki a magyar kormány, mint első honvédtábornok, tehát ő vette át a magyar csapa, tok feletti főparancsnokságot a déli harctéren de vezéri működése Tomasovác bevételével megszűnt.

1849. februárban főparancsnokló tábornokká lépett elő, s ez állásában maradt Világosig. Mészáros Lázár lekötözése után egész Görgény kinevezéseig Kiss Ernő volt a helyettes hadügyminiszter.

Lehetetlen, hogy ne foglalkozzam a nemzet e drága vértanújával úgyis, mint emberrel, magyar hazafival és katonával. Kiss Ernő érdemei a haza ügyel iránt örökké feledhetetlenek lesznek. Mert határozottan őt nevezhetjük a magyar szabadságharc első magyar vezérének.

1849. október 6.

Ilyenek voltak a gyásznapi első megünnepeelt évfordulói.

Ezután évről-évre emelkedett az ünnep pompája és jelentőségteljes volta.

A képviselőház első koszorúja.

A gyászünnep ötvenéves évfordulójáig lepergett években már politikai pártok vezérei is elzarándokoltak Aradra, hogy az időközben felállított vértanúszobor tápazatára letegyék koszorújukat.

Az ötvenéves évforduló nagy gyászpompával folyt le. Ezuttal helyezett első ízben koszorút a képviselőház a szoborra. A koszorút Perczel Dezső akkori házelnök tette le a következő beszéd kíséretében:

Magyarország képviselőházának megbízásából teszem le a képviselőház igaz és örök kegyeletének zálogául e koszorút a nemzet vértanúi emlékoszlopának tápazatára.

Ugyanekkor a főváros nevében Róssavölgyi Gyula alpolgármester, a 48-as párt nevében Ugron Gábor helyezett koszorút a szoborra.

Megjelent az ünnepen Kossuth Ferenc is, aki úgy a szoborra, mint a vesztőhelynél levő emlékre koszorút helyezett a függetlenségi párt megbízásából. A szobornál a következő beszédet tartotta:

Az országos függetlenségi és 48-as párt nevében leteszem koszorúkat végtelen és örök kegyeletünkkel. A hősöknek a vitázzs, és becsület példányképei emlékének hála, a magyar vértanúk nevének pedig dicsőség, dicsőség, dicsőség!

A vesztőhelyen egy kis kalamitás történt Magyarország mostani kereskedelemügyi miniszterével. Beszédében ugyanis állhatatosan 18 bitőt emlegetett, holott tudvalevőleg csak kilenc vértanú halt meg a bitón. De azért akkor mégis el tudott jönni Kossuth Ferenc. Most, hogy miniszter lett, nem jön el.

Volt az ötvenéves évfordulónak egyéb érdekessége is. Ott volt a debreceni őreg honvédek borzalmas zászlója: fekete posztó, melyen tizenhárom halálfő, tizenhárom koponya díszlett. Itt volt akkor az őreg Madarász József s az

A hadügyminiszter még távol Oszországban volt, az osztrák érzelmi főtisztek egyrésze ügyünk árulója lón s Kiss Ernő már akkor küzdött a magyar szabadságharc ellenségeivel.

A nemzet ügye mellé állott habozás és tartózkodás nélkül, dacára, hogy gyerekkora óta az osztrák katonai légkört szívtá. Talán ép azért alakította át az ő érzelmeit is, mint Nagy Damjániosét, a márciusi alkotmányosság szele. Mert működésén észlelhetők, hogy a szerb lázadást nem kétszínű osztrák katonai felfogásból, hanem mint hazája sorsa fölött aggódó alkotmányos magyar ember iparkodott elfojtani.

Hogy a szerb lázadás ennek dacára erősödött, annak oka nem Kiss Ernő, hanem a bécsi kormány és a temesvári főhadí kormánysszék, mely nem engede meg neki, hogy a végvidéket hadaival megszálja.

Kiss Ernő résztvevett abban a tanácskozásban, mely a világi fegyverletét elhatározta. De fel volt ütve! Elhittették vele, hogy a katonák feltétlen kegyelmet kapnak. Ezt ő maga mondta Horváth Mihály püspök s Lónyay Menyhértnek, kiket biztatott, hogy meneküljenek. „En nem menekülök — mondá — mert mi katonák más elbánás alá esünk, mint ti polgáriak. Nekünk a rangunk biztosítva van.”

Kiss Ernő tetőtől talpig gavallér volt. Magatartása és ruházata előkelő. Bajtársnak legközelebb. Debrecenben egy ebéd alkalmával Mészáros Lázár és Galich Richárd őrnagy jelenlétében elbeszélte, hogy magasrangú osztrák tisztnek nyugta nélkül 300.000 forintot adott kölcsön. Ugyanannyit nyugta mellett.

A végzetes 1849 október 6-iki estén vala-

azóta elbunytak közül *Judika* Zsigmond és *Messlényi* Lulu. 187. koszuu került aznap részint a szoborra, részint a vesztőhely emlékoszlopára és 130 küldöttség vett részt az ünnepen. *Polonyi* Géza is itt volt: most neki is fontosabb teendői vannak, mint a kegyelet lerovása.

Igy fejlődött október 6-ika. De az utolsó stáció még mindig nem érkezett el. Majd ha a magyar miniszterelnök teszi le a kormány koszorúját a szoborra.

Az első vértanú-ünnep Budapesten. A titkos rekviem.

Arad, október 5

A nagy katasztrófát követő dermedésig alatt hosszú évekig csak titkon dobogó szívek imájában élhetett Batthyány és vértanú társai emlékezete. Az 1859-iki első vértanú-rekviem szokatlan jelentő égit különösen a külföldi események által fölkelített merész várakozások ligalmi s a politikai természetű előzmények egész sora fokozták. Alig hangzottak el Solteri nónál az utolsó ágyúlövések, egész Magyarországot láz remegtette meg s a felbuzdult hazafiság külső jeleken is igyekezett az anyai ideg visszafojtani, de most annál nagyobb erővel kitörő hazafias érzelmeknek kifejezést adni.

Nem kis mértékben táplálta a hazafias érzés e fellobbanását az a mozgalom, mely azon év nyarán Balaton-Füreden *Döry* Lajos és néhány tolnamegyei földesur kezdeményezésére indult meg, a kik fogadást tettek, hogy ezúton csak magyar ruhát viselnek. Példájokat követték a Nemzeti Színház művészei, első sorban Lendvay Márton s Feleki Miklós, majd meg az egyetemi ifuság.

Harminckét ifju jogász állt egybe Vezérle Zsigmond vezetésével, aki kibérelvén a Hunyadi László előadására a színházi erkélyt, társaival együtt díszmagyarban, panyókás mentőben, sastollas kucsmával és sarkantyus csizmában foglalta el a színházat zsufolással megtöltözött közönség társai közt az erkélyüléseket. Néhány nap múlva a magyar viselet már általánossá lett.

mennyi vértanútársa között ő volt a legkedélyesebb. Tréfálkozott s azt mondta, hogy csak egy csatában szeretne még vezényelni. A gyónatató Markhot várkaplántól élénken kérdezősködött Kossuth sorsáról. A magáéval nem sokat törődött.

Biztosan számított arra, hogy Haynau megkegyelmez neki. Számíthatott is, mert Haynau 8000 darab arannyal tartozott neki. És Haynau meg is kegyelmezett hitelezőjének, — lőpor és golyóra.

Igy kvittelt a császári alter egó!

Amikor október 6-ának szomorú reggelén a négy vértanút kivitték az aradi vár sáncába, Kiss Ernő elbucsuván lelkészétől, mélyen felsóhajtván mondá:

— „Szegény hazám! Vége mindennek! Isten büntessé meg hóhérsainkat!”

Amidőn a tizenkét hóhér katonai fegyverei eldördült a sok csatát látott hős, Kiss Ernő, — aki nem engedte szeméit beködni, ott térdelt porban fetregő társai mellett: A golyó csak a vállát furta keresztül.

A legnagyobb sietséggel rohant oda három közlegény s közvetlen elébe állva lőtték le a nagy hőst és vértanút.

Sajátságos játéka a véletlennek; sajátságos véletlen találkozása a fatumnak! 1867. június 19-én távol az új világban: Mexikónak Guertaró nevű hegyi városkájában lőttek agyon egy Habsburg főherceget, — akit a katonák ép ily resszul találtak el, — s kit szintén közvetlen közelből kellett lelőni, amint az osztrák hóhérok lelőtték Kiss Ernőt.

Hja! A fatum! a fatum!

Ilyen hangulatban állott be az 1859. év októberében az iskolai év kezdete. A fiatalság nagy számmal gyűlt Pestre, különösen a jogi egyetemre, melynek előadási nyelve akkor még kizárólag német és latin volt. Két ifjú jogász fejében villant meg az a gondolat, hogy folyamodják a jogászlíjúság testületileg a császárhoz az iránt, hogy ezután az előadások a budapesti egyetemen magyarul is legyenek tarthatók. A mozgalomnak lelke Domokos László, később erdélyi képviselő és ítélőtáblai bíró, meg Kormos Béla.

A rendőrség megtiltotta az ifjúság gyűlékezését, de a tilalom mit sem használt, naponként összejöttek délután a Fillingér-kávéházban. A Bécsbe küldendő deputáció céljaira 2-3 nap alatt 1400 forint gyűlt össze. Nyolc tagu küldöttséget választottak, melyben Kormoson és Domonkoson kívül még Bibó, Schertz, Szemere, Csapó, Máriássy, és Szentkirályi vettek részt. Az egyetemi tanács megtudta a dolgot s szigorúan megtiltotta az ifjúság küldöttségének a Bécsbe menetelt, egyszersmind a mozgalom két vezérét, Domokost és Kormost félévre relegálta.

A deputáció azért mégis felment Bécsbe és pedig úgy játszotta ki a szemfüles rendőrséget, hogy tagjai egyenként lopóztak ki a pályaudvarhoz, miatt a rendőrség, mely azt hitte, hogy testületileg, fényes díszmagyarban, nagy kísérettel fognak felvonni, — hiába leste őket.

A kérvény azonban, melyet Török János fogalmazott és számosan írtak alá, soha sem jutott a felség elé, s a bécsi rendőrség neszét vevén a dolognak, az egész küldöttséget haza küldte.

A küldöttség visszaérkezését a főváros összes lakossága tüntető ovációval fogadta. A Dunasor — mert gőzhajón jöttek — fényesen ki volt világítva s dacára a rideg őszi időnek, a szőnyegekkel díszített ablakok Budapest legszébb női közönségétől voltak zsúfolásig telve. De még nagyobb diadal volt az egyetemi ifjúságra nézve, hogy az „*Ustdeutsche Post*“ szerkesztőjét, Kurandát, a ki lapjában gunyos megjegyzéseket tett a „tanulni nem akaró, könnyelmű és a deputáció címét bitorló toladókra,“ — Domonkos László erőlyes fellépése a sértés visszavonására bírta.

Ez a Domokos László volt az is, a ki ugyanekkor, mint a fiatalság egyik vezéralakja először pendítette meg barátai előtt Batthyány Lajos kivégeztetésének tízéves évfordulóján ünnepély s gyászmise tartását. Eleinte csak keveset avatott bele a tervbe, csak legmeghibtebb barátaival közölvén azt, jól tudva, hogy a hatalom a legcélszerűbb gyanura is képes lenne mindent elkövetni, hogy utját állja a hazafias kegyelet megnyilatkozásának. A tüntetni mindig kész ifjúságot megnyerni a közreműködésre nem volt nehéz. Mindamellett óvatosságból a vezérek úgy gyűjtötték össze a fiatalságot a Fillingér udvarára, hogy nem is közölték velük az összejövetel célját. Csak mikor már mindannyian együtt voltak, léptek ki tartózkodásukból a mozgalom vezetői.

Az eszme élénk lelkesedéssel találkozott. De hogyan lehet végre hajtani a szép és nemes gondolatot a policia Árgus szemei ellenére!

A jogászok egyike vállalkozott, hogy elmegy a ferencrondiek barátok téri zárdájába ugyanazokhoz, a kikre bízta a család a vértanu tetemeinek gondozását. A folyosón találkozott egy szerzetessel, a kit fölkiért, hogy mondana misét Lajos nevű meghalt atyjáért.

A hazafias pap rögtön megértette, kiről van szó, cseppet sem habozott, hanem bement a templomba, mely azalatt színültig megtelt fiatalsággal és érdeklődő közönséggel. Ko-

moly áhitat s mély megládlás közt vette kezdetét a gyászmise. A pap halkán mormolta fölszát a meghalt lelki üdvéért, mikor ép azokat a szavakat mondta, hogy „*servum tuum Ludovicum*“ — nyílt a templom ajtaja s belépett rajta Batthyány Lajos özvegye talpig gyászban, a magyar főrangú hölgyvilág több előkelő tagja kíséretében. Mély meghatatóság vett erőt a jelenvoltakon s tekintetét mindenki a nemes özvegyre emelte.

A rendőrség csak későn tudta meg, mi folyt a Ferenciek templomában. Azonnal intézkedett az ünnepély meggátolására. De mielőtt a rendőrség és katonaság a helyszínre érkezett volna, a templom kiürült s a gyászoló közönség néma csendben oszlott szét a kegyeletes szertartás után.

Igy folyt le az első vértanu-requiem, melynek egyik eredménye volt, hogy Domokost, a terv első megpendítőjét a rendőrség Erdélybe internálta, az egyetemi tanév megkezdését pedig a következő évben októbertől novemberre halasztották, nehogy az összejölekező fiatalság október 6-án újra megragadja az alkalmat hazafias érzelmei kifejezésére.

Egy öngyilkosság története.

(Az én boldogságom romjain...)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 5.

Tegnapelőtt egy fővárosi szállóban öngyilkossá lett Margittay Elek műépítész. Akkor birtadtunk az esetről, melynek okát kutatta a vizsgálatra kiküldött rendőrség is, de nem tudták földeríteni. A tragikus végű fiatal mérnök sorsa valóságos regénybe illő téma.

Margittay, aki igen jó családból való fiatal ember volt, pár évvel ezelőtt megismerkedett a fővárosi társaság egy ismert szépségével. Az intelligens fiatal mérnök heves szerelemre gyuladt a leány iránt, aki eleinte nem is idegenkedett Margittaytól, de közben mások udvarlását is szívesen fogadta. A fiatallembert ez módfelett elkeserítette. Szemrehányást is tett érte. A leány azonban hamarosan megbékítette és ettől fogva úgy látszott, csak vele foglalkozik.

Nemsokára azonban új udvarló tűnt föl a látóhatáron: egy jómódu vidéki földbirtokos. Margittay kezdett fölösleges személy lenni. Elmaradt a házról és a leány nemsokára férjhez is ment a földbirtokoshoz. Mikor Margittay a lapokból értesült a házasságról, valósággal buskomorságba esett.

Barátai nagynehezen tudták csak lebeszélni, hogy valami kárt ne tegyen magában. Aztán kereste az alkalmat, hogy összetűzzön a menyecske férjével. De az józan, flegmatikus ember volt és nem állt kötélnek. Ekkor levelet írt neki, melyben elmondta, hogy a felesége leánykorában neki ígérte kezét, hogy már el is jegyezték egymást.

— Az én boldogságom romjain épült fel az ön házassága, — írta neki — ez a tudat kísérje mindig önt.

A földbirtokos egy barátját bízta meg, józanítsa ki a fiatal mérnököt. De sokkal jobban hatott erre egy levél, melyet az asszonytól kapott és amelynek utolsó sorai így hangzottak:

— A romokon is fakadnak virágok. És ha az ön boldogsága árán szerezttem sz enyémét, ne vádoljon. Ez sohase szerettem. Boldog csak most vagyok igazán.

Ezt a levelet tette szíve fölé a fiatal mérnök, mikor a gyilkos golyót szívébe röpítette.

A szerelmes női szabó.

A szép könyvelő apja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 5.

A francia bohózatokból ismeretes, hogy a női szabók a legnagyobb Don Juanok. Ezt az alapigazságot erősíti meg az alábbi híradás, a melynek főszereplői egy szerelmes nőiszabó, egy csinos leány és egy zord apa. A leány a szegények, de becsültesek, a szabó a hódítók, az apa pedig a felháborodottak közül való. Szól pedig a história következőképen:

Fáy Dezső budapesti női szabó cégház a múlt év szeptember hava első felében mint könyvelő lépett be egy Nagy Margit nevű szép 16 éves leány, Nagy Vince Csengeri utcai házmester gyermeke. A könyvelő azonban csak három napig volt alkalmazásban, mert arról panaszkodott atyjának, hogy a cég főnöke Fáy Dezső erkölcselen ajánlatot tett neki. Nagy Vince ekkor elment az üzletbe s ott a főnöknek mások jelenlétében bejelentette leánya távozását, azonban a könyvelő panaszaról mit sem szolt.

Másnap Fáy levelet kapott Nagy Vincétől, a melyben őt kéjencnek nevezte és kikérte magának, hogy leányának becsústen és erkölcselen ajánlatokat tesz. Egyben pedig felsóltotta, hogy leányának egy havi fizetését rögtön küldje meg, mert különben feljelenti az iparhatóságnál és a lapokban is leleplezi.

Fáy Dezső ezér zsarolás miatt jelentette föl a házmestert, akit a budapesti kir. törvényszék vád alá is helyezett. A vizsgálat folyamán a vádlott azzal védekezett, hogy leánya sirva panaszkolta neki Fáy eljárását s mivel leányának tényleg járt egy havi felmondási idő után 40 korona fizetés — atyal felháborodásában írta a fenyegető levelet.

A szép könyvelő, akit a bíróság tanúnak hallgatott ki, kijelentette, hogy volt főnöke ajánlatokkal ostromolva.

A törvényszék megállapította, hogy a kérdéses levélben zsarolás foglaltatik ezért a vádlottat 100 korona pénzbüntetésre ítélte.

A kir. tábla ma Bucz Lajos dr. bíró előadásában 20 koronára szállította le a vádlott büntetését, nyomatékos enyhítő körülménynek véve a vádlottnak jogosnak vélt igazát, atyal felháborodását és büntetlen előéletét.

Családi dráma Magyar-Pécskán.

Két leány öngyilkossága.

Anyjuk után a halálba.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 5.

Borzalmas családi dráma történt ma éjjel Magyar-Pécskán. Két intelligens leány öngyilkosságot követett el, mert nem tudták túlélni édes anyjuk halálát. Olyan rajongással szerették anyjukat, hogy még a férjhezmenésről is lemondtak, csak hogy mindig anyjuk közelében lehessenek. Aggódo gondual őrizték az agg nő minden lépését és midőn pár hónappal ezelőtt anyjukat a betegség ágyba döntötte, önfeláldozóan ápolták éjjel-nappal, hogy megmenthessék az életnek. De a nyolcvanhárom éves asszonyon a leggondosabb ápolás sem segített: ma éjjel végelgyengülésben meghalt. Anyjuk halála után egy pár órával már a leányok sem voltak az élők sorában. Felakasztották magukat egy gerendára.

A szomorú drámáról, amely általános

részvétet keltett Magyar-Pécskán, az alábbiakat jelenti tudósítónk:

(Az özvegy és gyermekei.)

Özv. Torma Antalné, egy tanító özvegye, már évtizedek óta Pécskán lakott gyermekeivel. Férje, aki tizenhat évig volt a község tanítója, öt évvel ezelőtt halt meg, hét gyermeket hagyván hátra. A megéhezés gondját az apa halála után kettős súlyjal nehezédtek a számostegu családra. A gondokon csupán az könnyített egy keveset, hogy a község, tekintettel az elhunyt tanító nagy érdemeire, a rendesen nagyobb nyugdíjban részesítette az özvegyet.

A hét gyermek közül négy leány állandóan anyjánál tartózkodott, a fiuk közül a legidősebb mint csendőr szolgált egyik aradi járásban, Dezső méráros egyik közeli községben, a legfiatalabb pedig napszámos volt, jelenleg az aradi kórházban betegen fekszik.

A gyermekek váamennyien rajongással szerették anyjukat. Különösen a harminc éves Adél és a huszonhat éves Vilma csüggték gyermeki rajongással agg anyjukon. Habár több ízben, akadt kérőjük kijelentették, hogy nem mennek férjhez, mert anyjuk nélkül nem mennek egy tapodtat sem.

A nyolcvanhárom éves nő szintén dédelgette gyermekét és gyakran buzdította őket a férjhezmenetelre, de rábeszéléssel sikertelenek voltak, mert a leányok következetesen megmaradtak elhatározásuk mellett. Mindig anyjuk mellett voltak és ha az öreg asszony betegségről panaszkodott, megmozgattak minden követ, hogy a legjobb és legdrágább gyógyszereket megszerezzhessék.

(Az anya betegsége.)

Pár héttel ezelőtt az öreg asszonyt az aggkori gyengeség végkép ágyba döntötte. Felgyógyulásához a községi orvos kevés reményt tártott. Ezt meg is mondta leányainak. Az anyjukat rajongással szerető nők kétségbeesése lelthatatlan volt. Éjjel nappal ott térdepeltek édesanyjuk betegágya előtt, és buzgón imádkoztak az öreg asszony felgyógyulásáért. De a magas koru nő állapota napról napra rosszabbra fordult. Szeptember utolsó napjaiban már eszméletlenül állapota jutott. Kétségbeesve négették lányait, hogy beszéljen, de a betegsége nem tudtak kifogni, anyjuk már fel sem ismerte őket.

Ekkor határozták el végzetes tetteiket, amelyről azonban még nővéreiknek sem szóltak. Tudták, hogy anyjuk rövid időn belül meghal és szent esküvel fogadták meg egymásnak, hogy a halál bekövetkezése után ők is elpusztítják magukat. Már akkor megirták azt a levelet, amelyet ma éjszaka megtaláltak náluk.

(Az öngyilkosság.)

Özv. Torma Antalné halála a péntekre virradó éjszaka egy órakor következett be. Az árván maradt négy leány zokogva rohant ki az éjszakába, hogy elvigyék a szomorú hirt ismerősöknek. Közben Adél és Vilma hirtelen eltűntek, hogy végrehajtsák végzetes tetteiket. Észrevétel nélkül felmentek a ház padlására és elrekesztelvén maguk után az ajtót, két előre elkészített erős kötéllel felakasztották magukat a padlás egyik gerendájára.

A másik két leány, akik ezalatt visszatértek a lakásba, egyideig hiába keresték nővéreiket. Tudván, hogy milyen rajongással szerették anyjukat, rosszat sejtettek és felkutatták a ház minden zugát. Hiábavaló kutatás után az egyiknek eszébe jutott, hogy nővéreiket a padláson kell keresni. Fel is mentek a padlásra és kiszakítván az elrekesztett ajtót, ott

borzalmas látvány tárult előjük. *Nővéreik élet felénül lógtak alá a gerendáról.*

A rémes látvány következtében mindkét leány elájult. Az időközben odaérkezők életlenül szállították le őket a padlásról. A borzalmas drámáról értesítették a csendőrséget is, amely nyomban megjelent a helyszínén és miután megszabadította a leányok holttesteit a kötelektől, kikutatta zsebeiket és az idősebbik zsebében megtalálta azt a levelet, amelyet a leányok még szeptember 25 én írtak. A levél a község előjáróságának volt címezve. Elmondták benne a szerencsétlen leányok, hogy anyjuk nélkül nem ér nekik semmit sem az élet, ezért mentek a halálba. Végző akaratuk az, hogy édes anyjukat tisztességesen temessék el. Tegyenek koszorút a koporsójára és keményfa keresztet a sírájára. Végül arra kérték a hatóságot, hogy sem őket, sem anyjukat ne borcoltassa fel.

(Nővéreik után a halálba.)

A borzalmas családi dráma általános részvétet keltet Magyar-Pécskán, ahol már a kora hajnali órákban elterjedt az öngyilkosság híre.

A másik két leány, Irma és Aranka órák-hosszat feküdtek eszméletlenül és mikor magukhoz tértek, ők is el akarták pusztítani magukat. De tettükben megakadályozták őket és most őrlzet alatt vannak, nehogy szándékukat végrehajthassák.

A borzalmas esetről ma délelőtt értesítették az aradi kir. ügyészséget, amely a boncolás mellőzésével megadta a temetési engedélyt. Az elhunyt agg nő és szerencsétlen leányainak temetése holnap délután lesz. A temetésen részt vesz az egész község és koszorukat is helyeznek a szerencsétlen nők koporsójára.

Damjanichné a vesztőhelyen.

A nagyaszonnyal koszorúja.

Az aradi látogatás után.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 5.

Az aradi vértanúk gyásznapiján kegyeletről tradíció évről évre megszólaltatni a nemzet szeretetét és tisztelését övezett nagyaszonnyal, Damjanich Jánosné. A 87 éves matrónát, aki még csodálatos szellemi frissiséget tanúsít, ma is fölkereste egy újságíró, aki — fővárosi tudósítónk távirata szerint — az alábbiakban számol be a nagyaszonynál tett látogatásáról, amelynek folyamán a matróna megemlékezett néhány hét előtti aradi időzéséről is:

Amikor az újságíró örömet fejezte ki azon, hogy olyan jó egészségben láthatja Damjanichné, az agg urnó élénken jegyezte meg:

— Hála Istennek, nagyon jól érzem magam, csak a memóriám gyöngébb egy kissé betegsémem óta.

A matróna ezután elmondta, hogy nyári üdülése teljesen helyreállította egészségét. Házi orvosa, Balogh Tihámér dr. rendeletére Szovátán üdült, hogy betegségeiből teljesen fölépüljön. Ez öröndetesen sikerült is nyolc hét alatt. *Illyés Lajos* fürdő tulajdonos, *Illyés Károly* igazgató és a fürdőorvos gondos ápolása teljesen helyreállították a nagyaszonnyal egészségét. Az ott lakó magyar közönség és az erdélyi mágnes családok ott időző tagjai a szeretetteljes figyelem minden jelével elhalmozták, hogy üdülését mentől kellemesebbé tegyék.

Aradon való időzéséről ezeket mondta a matróna:

— Amikor visszajöttem Szovátáról, Aradon is jártam három napig. Voltam a vesztőhelyen is.

A nemeslelkű urasszony ugyanis hosszabb távollét után az idén járt ismét Aradon. Aggkora és a visszaemlékezések fájdalma nem engedik meg, hogy október 6-án az aradi ünnepre elmenjen és egyáltalában semmiféle nyilvános nemzeti ünnepre nem megy el, mert nem bírja el a lelke az aradi gyászos esemény föl-idézését. Ilyenkor, október 6-ika táján magába zárkózottan, elmélkedik és imádkozik. Most a nyáron azonban már nagyon végyódott, hogy ismét aradi földre tegye a lábát. Aradon ezután legközelebbi hozzátartozóinak intim környezetében megjelent a vesztőhelyen és ott letette koszorúját az emlékoszlop talapzatán.

A beavatottakon kívül senkisem tudta Aradon, hogy az ősz matróna, aki ott járt koszorújával a kivégzés helyén, Damjanich János özvegye volt. Innen el akart menni Mácsára is, ahol vértanú férjének porai nyugszanak. Ebbe azonban környezete már nem is egyezett bele, mert féltették az esetleges lelki rázkódtatástól.

Október 6-ának ünnepléséről szó esvén, a nagyaszonnyal szomorú sóhajással csak ennyit mondott:

— A rekviemen ott leszek, máshova én már nem mehetek ezen a gyásznapon.

Azután kedvenceiről: az ő árváiról emlékezett meg Damjanichné s kedves közlékenységgel beszélt arról a szép intézetről, amelyet a magyar gazdaszonnyok ez évben építettek Cinkotán.

Végül szó volt azokról az órlási változásokról, amelyek a nemzet életében legutóbb végbementek. Az agg urasszonyt, aki nagy élelátással tud szólni a nemzeti élet mai eseményeihez is, természetesen nagy örömmel tölti el a függetlenségi eszme hódikása.

— Megsegíti az isten a magyart, már szabadabban lehet a nemzetnek lélegzeni, mondta őszinte meggyőződéssel Damjanichné.

Amikor az újságíró épen távozni készült, az egyetemi ifjuság bejelentette, hogy holnap küldöttzégileg óhajta előtte hódolatát kifejezve, ami elől a nagyaszonnyal, bármennyire szabadkozott is, nem térhetett ki.

Jäger Mari Szegeden.

A méregkeverő asszony háza.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 5.

Híres rabasszonyt szállítottak be tegnap a szegedi kerületi börtönbe, onnan pedig a vizsgálati foglyok helyére. A rabasszony Jäger Mari volt, s két szuronyos börtönőr hozta el Mária Nosztráról, hogy tanúságot tegyen egy okirathamisítási pörben, amelyben ő mint károsító szerepel.

A híres bűnös asszonynak elég jó az egészségi állapota és egyáltalában nem látszik meg rajta, hogy már tíz esztendő óta a fegyházban.

A börtönőrökkel szóba elegyedett és kijelentette:

— Nem sokáig leszek már én a fegyházban, mert *pörújítást* kérek az ügyemben és megmutatom, hogy kiszabadulok.

— Hát ha nem sikerül a perújítás? — vette közbe valaki.

— Akkor is kiszabadulok, mert két esztendő múlva kérvényt adok be, hogy engedjenek feltételes szabadságra és szabadon is engednek, mert mindig jól viseltem magamat a fegyházban.

A vásárhelyi híres bábasszony egy okirathamisítási pörben fog tanuszkodni. A pör tárgya egy ház, melyet egy vásárhelyi városi alkalmazott ravasz fondorlattal szerzett meg ha

mis közjegyzői okirat alapján. Jáger Mari levélben adott megbízást dr. Halász Manó vásárhelyi ügyvédnek, hogy az elbírtoklók ellen nevében tegye meg a bűnügyi feljelentést. Ez meg is történt. A szegedi kir. törvényszék vádtanácsa a vádlottakat vád alá helyezte s ez alapján a törvényszék a főtárgyalást október 5-ére kitűzte. A fegyházból erre az alkalomra kiadták Jáger Marit is s a börtönőrök Szegedre kísérték.

A pör története a következő:

Jáger Mari nem sokkal azelőtt, hogy a mérgezési esetek napfényre derültek, házát vett a Botka-örökösöktől. Nem tudta ugyan kifizetni az egész vételárát, de más házában nem akart lakni, mert már akkor félt a falevél zörgésétől is. A házat olyan feltétellel adták át neki, hogy csak az utolsó részlet lefizetése után iratják át a nevére. Közben Jáger Marit letartóztatták a mérgekeverés miatt, el is ítélték s a márianosztrai fegyházbba szállították. Az utolsó részletet ekként nem fizethette meg a bűnös asszony, azonban az eladók türelemmel vártak s a házat átadták Jáger Mari unokájának. Nem volt semmi baj az őszig. Egy városi alkalmazott megtudta, hogy a ház telekkönyvileg még a Botka-örökösök nevében van. Felkutatott néhány Botka nevű embert s ajánlatot tett nekik, hogy a nevükön levő házat megveszi tőlük. Ezek eleinte haboztak, a vevő azonban megnyugtatta őket, hogy egy életfogytiglan elítélt rabasszonytól nincs mit félniük, a felszólítottak ezek után belementek az „üzlet“-be. Megjelentek Oltványi Ottó közjegyzőhelyettesnél s a ház telekkönyvi tulajdonosainak adván ki magukat, szabályszerűen megkötötték az adás-vételi szerződést. A házat átírták a városi alkalmazott — vevő nevére s az új birtokos kitelepítette a házból a Jáger Mari jogutódait. Harmadnapra a posta a panaszt a rabasszonyhoz vitte s egy hét múlva jött a megbízás az ügyvédhez, aki megtette a felfeljelentést. A tárgyalás elé érhető érdeklődéssel néznek a szegedi törvényszéken.

A menyasszony haragosa.

Rendőrfelügyelő a vádlottak padján.

Mi történt a villamosban?

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 5.

A budapesti büntető törvényszék mára tűzte ki Kállay Béla székesfevárosi államrendőrségi felügyelőnek személyes szabadság elleni vétség miatt folyó bűnügyét. A rendőrfelügyelővel együtt a vádlottak padjára került Práczky Pál rendőr ellenőr is hivatalos hatalommal való visszaélés vétségével vádolva.

Az eset, amely miatt a kir. ügyészség az államrendőrségi testület ezen két tagját megvádolta, ez év augusztus 8-án történt. Kün a Kelenföldi villamos-vasúti végállomásnál egy nagyobb társaság akart felszállani a kocsira. Kállay Béla rendőrfelügyelő, ki szintén a társaságban volt, nem engedte meg „az idegeneknek“ a felszállást, egyrészt azért, hogy a társaságnak kényelmet biztosítson, másrészt pedig azért, mert az idegenek társaságában ott volt Mészáros Istvánné is, akivel Kállaynak menyasszonya és leendő anyósa haragban voltak.

A rendőrfelügyelő tiltalma ellenére a két társaság mégis egy villamos kocsira került. A Gellérthegy alatt mind a két társaság átszállott a Krisztina-körut felé haladó kocsira. Midőn a Krisztina-körutra értek, felszállott a kocsira Práczky Pál rendőrellenőr, akinek Kállay rendőrfelügyelő megparancsolta, hogy Mészáros Istvánnét szállítsa le a kocsiról s állítsa elő az orszobába, innen pedig az I. ker. kapitányságra.

Mészáros Istvánné tiltakozott az előállítás ellen, de hiába való volt minden érvelése, a felügyelő ur parancsára bevitték a kapitányságra.

Ezt az előállítást a felügyelő azzal indokolta meg jelentésében, hogy Mészárosné *botrányt okozott* a villamos kocsiban, s midőn azért rendre lett utasítva, sértő szavakkal illette a rendőrfelügyelőt. A bekísért asszonyt az orszobában Práczky Pál ellenőr még *alaposan el is verte*, mert tiltakozni mert a rendőrfelügyelő önkénykedése ellen. Mészárosné a kellő igazolás után a kapitányságról elbocsátották.

Az ur asszony azonban meghurcoltatásáért s bántalmaztatásáért büntető feljelentést tett úgy a felügyelő, mint az ellenőr ellen. A megindított nyomozat aztán kiderítette Kállay eljárásának valódi okát. Mészáros Istvánné ugyanis abban a házban lakott, amelyben Kállay Béla jövődöbeli anyósa, Szőke Adolfné, aki *ellenséges viszonyban állott vele*. Szőkének és leányának biztatására követte el — Mészárosné panasza szerint, — a rendőrfelügyelőt azt, hogy őt, akit különben személyesen is ismert, minden ok nélkül előállította a kerületi kapitánysághoz. A tanúk azt is igazolták, hogy a villamos kocsiban Mészárosné semmiféle rendőri beavatkozást maga után vonó botrányt nem csinált.

A rendőrellenőr a vizsgálat során azzal igyekezett magát menteni, hogy ő felebbvalójának, a rendőrfelügyelő urnak parancsára járt el. A mai tárgyaláson, melyen Szepessy bíró elnökölt, a panaszosnő betegség okából nem jelent meg. A bíróság dr. Valsz Sándor védő kérelmére a mai tárgyalást ezen okokból elhalasztani volt kénytelen.

Munka előtt.

A képviselőház feladatai.

(A delegátus-kérdés.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 5.

Még mindössze öt nap: és megkezdődik a munka a parlamentben. Hogy milyen lesz ez a munka, hogy vajjon fog-e valami kedvezőt produkálni a nemzetre nézve, azt egyelőre nem lehet megállapítani. Annyi azonban tény, hogy a szünet alatt erősen folyt a dolog a miniszteriumokban s hogy a törvényjavaslatok egész csapatja vár letárgyalásra.

Budapesti tudósítónk a politika legújabb eseményeiről a következőket jelenti:

A delegációk újraválasztása.

A lapok megírták, hogy a delegátusokat újraválasztják, noha a törvény úgy intézkedik, hogy a delegátusok mandátuma egy ülésszakon át tart. A kérdés illetékesen nagyon komplikált s a felfogások ellentétesek, ezért budapesti tudósítónk kérdést intézett e tárgyban egy vezető államférfiúhoz, aki ezeket mondotta:

— Csakugyan nehéz kérdés és az egyetlen megoldása az, hogy be kell zárni még a delegációk összeülése előtt az ülésszakot. Ezzel véget vetnek minden vitának. Ugy tudom, hogy a kormány is foglalkozik ezzel a kérdéssel, ámbar egy-némely nehézségei is vannak. Ugyanis a jövő évben már a rendes időben, májusban ülnék össze a delegációk, akkor újra be kell zárni az ülésszakot, ami azt jelenti, hogy újra kell választani a Ház tisztviselőit. És ez egy esztendőben kétszer

történne. Ez bajos volna, mert tudvalevőleg a kormány a Ház legközelebbi tisztújításánál keresztül akarja vinni a függetlenségi párt követeléseit, vagyis a két alelnök fizetését megszünteti s egy harmadik alelnöki állást kreál, amelyet a függetlenségi párt valamelyik tagjával töltenek be.

Ugy tudjuk egyébként, hogy a delegációkban se az arányszám tekintetében, se a tisztikarnál az idén még nem fognak keresztül vitetni a függetlenségi párt által követelt reformok.

A képviselőház munkarendje.

A képviselőház első ülése október hó 10-én lesz. A kormánynak az a terve, hogy a parlamentet, ha nem is nyomban az üléseken, de a bizottságokban való fontos előkészítő munkával erősen foglalkoztassa.

Mindjárt az első napokban, valószínűleg október 12-én vagy 13-án — a napot még véglegesen nem állapították meg — a pénzügyminiszter-miniszterelnök betérjeszti az 1907. évi állami költségvetést s elmondja az ország pénzügyi és gazdasági helyzetéről szóló *exposeját*, egyben pillantást vet a kormány által tervbe vett akciókra. A költségvetés általános természetéről már megjelentek közlések a sajtóban s azokból is kitetszik, hogy ezt a budgetet a *kiadások tetemes emelkedése* fogja karakterizálni, melylyel lépést tart a *bevételek emelése is*. Nevezetes momentum itt, hogy a fölemelt kiadások ezuttal nem személyi okokból erednek, mint a múlt évben, mikor a tisztviselői fizetések javítása történt meg, hanem most a *tárgyi kiadásokat szaporíták*.

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter valószínűleg már az első ülésen öt törvényjavaslatot fog betérjeszteni. Ezek a következők:

Az *iparpártolásról* szóló törvényjavaslat, amely az iparpártolásról hozott törvényhozási intézkedések között a negyedik. Az iparpártolásról szóló eddigi három javaslat az ipar nem vált fellendülése folytán elégtelennek bizonyult. Azokat novelláris uton pótolni nem lehetett, hanem ennek az anyagnak egész törvényhozási területét felkarolják s a szükséges intézkedéseket új egységes javaslatba foglalják össze. Különösen az új vagy a nagyobbított iparvállalatok *szubvenciójának kérdését*, amely annyi félreértésre, gyanúsításra és sokszor visszaélésre is adott okot, az új javaslat szigorúan szabályozza.

A *munkásbiztosításról* szóló javaslat szintén a Ház elé kerül szerdán. A *szabad hajózásról* szóló törvényjavaslat anyagát a már lefolytatott ankétról közreadott tudósításokból ismeri a közönség. Ez a harmadik javaslat. A külföldi statisztikáról szól a negyedik, a mértékhiteljesítés államosításáról az ötödik javaslat.

A többi miniszter javaslatairól eddig kevés a hír. De a most felsoroltak is elegendők ahhoz, hogy a parlament bizottságait november 20-ig foglalkoztassák, amikor a delegációkat Budapestre összehívják. A kormánynak az a szándéka, hogy közvetlenül az említett javaslatok és a budget betérjesztése után a Ház üléseit megszakítja, hogy a bizottságoknak tanácskozásaihoz időt adjon. Valószínű, hogy szükségessé válik újabb indemnitás kérése is.

Október 6.

(Az ünnepségek sorrendje.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 5.

Otvenhét esztendeje lesz holnap, hogy Aradon a magyar szabadságharc legmeggrázóbb eseménye lefolyt. Otvenhetedszer dobban meg az egész nemzet szíve az évfordulók során. Kegyeletes szívet, nagy ünnepségek keretében áll meg Arad polgársága az idén is ezt a napot s az idei ünnepnek különös jelentőséget ad, hogy most kerül először a kormány koszorúja a vértanúk szobrára, — ha mindjárt a kormány távollétében is.

Az ünnepségek sorrendjét a rendező bizottság a következőkben állapította meg:

Réggel kilenc órakor a római katolikus templomban gyászmise. Az istentisztelet után a templom előtti téren sorakozik s a kolozsvári „Osszhang”, valamint az aradi vaggongyár zenekarának kísérete mellett az ünnepelő közönség a vértanúk szobrához megy.

A szobornál.

1. Hímnusz. Tüsgér Árpád karmester vezetése mellett előadja a színházi ének- és zenekar.

2. Október 6. Oda, írta: Jérgné Draskóczy Ilma, szavalja Keszler Ede színművész.

3. Ünnepi beszéd, elmondja Krenner Miklós dr. főreáliskolai tanár.

4. Justh Gyula, a magyar országgyűlés képviselőházának elnöke leteszi a képviselőház koszorúját.

5. Barabás Béla országgyűlési képviselő beszéd kíséretében leteszi az orsz. függ. 48-as párt koszorúját.

6. A magyar királyi kormány képviselője megkoszorúzza a szobrot.

7. A kolozsvári máv. műhely munkásainak szónoka.

8. Hazafias dal. Zoltai Mátyás tanár vezetése mellett énekl: az áll. tan. képző intézet ifjúsága.

9. Monok község küldöttségének szónoka.

10. Nagy-Károly elhelyezi a makói 48-as függetlenségi párt koszorúját.

11. Szózat, előadja az Aradi Nemzeti Színház ének- és zenekara.

A szobortól a közönség Justh Gyula házelnök vezetése mellett a vesztőhelyre zarándokol.

A vesztőhelynél.

1. Hazafias dal. Énekl: az áll. tanítóképző intézet ifjúsága.

2. Alkalmi költemény, írta: Kossab Géza, szavalja: Beregi Sándor színművész.

3. Justh Gyula elnök a képviselőház koszorúját leteszi a vértanúk emlékoszlopára.

4. Vértanú Vilmos István, a budapesti tudomány- és műegyetemi ifjúság szónoka.

5. Kovács László, a Kossuth-szövetség elnökének beszéde.

6. A polgári iskolai tanárképző intézet hallgatóinak képviselője, Szathmáry István megkoszorúzza a vesztőhelyet.

7. Az aradi vaggongyár munkásainak szónoka.

8. Az A. Cs. E. V. műhelyszemélyzete leteszi koszorúját.

9. Piski telep máv. műhelyszemélyzete, Kétyháza község és Csanádmegye küldöttségével leteszi koszorúját.

10. A lippai áll. felső kereskedelmi iskola és az összes aradi iskolák tanuló ifjúsága leteszi kegyeletét.

11. Szózat, előadja az áll. tanítóképző intézet ifjúsága.

A vesztőhelyről, a közönség a kolozsvári Osszhang és az aradi vaggongyár zenekarának kísérete mellett a városba vonul.

A képviselőház küldöttsége, amelyet Justh Gyula házelnök a gyászünnepélyen vezet, a következő tagokból áll: Abrahám Dezső, Barabás Béla, Bakonyi Samu, Dobroszláv Péter, Fábry Károly, Keller Iván, Müller Károly, Molnár Jenő, Markos Gyula, Nagy Sándor, Nagy György, Németh Imre, Papp Elek és Steiner Ferenc.

Oroszország csőd előtt.
Ujabb merényletek.

(Teljes az anarchia.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 5.

Oroszországban a forradalmi mozgalom teljesen szünetel, helyette azonban annál vadabban burjánzik az anarchia, amely az általános zavar közepette gyökeret vert. Nyílt utcán folynak a rablások, a személyforgalom életveszedelemmé vált és az üzletekben ugyszólván minden élet szünetel. A hatóságok pedig e szomorú időkben minden erejükkel azon vannak, hogy a forradalmat megtorolják. Naponta történnek a kivégzések és a kozákok naponta százával viszik Szibériába a száműzötteket.

Ami azonban ennél sokkal fontosabb, az a tény, hogy Oroszország a csőd küszöbén áll. Ez a fenyegető veszedelem szinte elkerülhetetlennek látszik, s ha bekövetkezik, az egész pénzülcaccon hatalmas változásokat fog előidézni, nem is beszélve arról, hogy még teljesebbé teszi a véres országban dühöngő zűrzavart és anarchiát.

Mai távirataink:

London, okt. 5. Az orosz pénzügyminiszter bevallása, hogy rezzortja a többszörösen megjósolt 35 millió rubel felesleg helyett 155 millió rubel deficitet mutat fel, az angol közleményt ugylátszik nem lepte meg. A Daily Express röviden azt írja, hogy Oroszország menthetetlenül benne van az állami csődben, a Daily Graphic pedig azt állítja, hogy Oroszországban a kilátások még rosszabbak, mint ahogy a pénzügyminiszter beismeri. Oroszországban annyi papírpénzt hoztak forgalomba, hogy kétségesnek látszik, vajjon az aranytartalék olyan nagy-e még, mint a hogy azt a törvény előírja. Ha a bankkiadás ebben a mértékben folyik tovább, Oroszország rövid idő alatt menthetetlenül az elé a helyzet elé jut, hogy kénytelen lesz a készfizetést beszüntetni.

Kronstadt, okt. 5. Teljesen alaptalan egyes külföldi lapok tudósításának az a jelentése, a mely szerint a helybeli helyőrség vonakodik a haditörvényszék ítéletét, 19 matróz főbelövését, végrehajtani. Az ítéletet ma reggel 6 órakor a tengerészek végrehajtották. A városban nyugalom uralkodik.

Fétevár, okt. 5. A kronstadti tengerészeti bíróság halálos ítéletét 19 zonduló matróz ellen ma a Konstantin-erődben agyonlövészel végrehajtották. Az elítéltek, kiket karókhöz kötöttek, a Marseillaisét énekeltek mindaddig, míg a golyók életüknek végét nem vetettek. A holttesteket a tengerbe sülyesztették.

Pétervár, október 5. Raszov pétervári városfőnök tegnap kérte a miniszterelnö-

köt, hogy a félmillió rubelt, melyet a város a munkanélküliek segélyezésére előlegezett, fizesse vissza. Stolypin a kérelmet elutasította, mivel az állampénztár nem rendelkezik a kellő készlettel.

Pétervár, október 5. Moszkvában a tegnap a 8. gránátos ezred kapitányát Dsjankowskit egy fiatal ember az utcán három revolver-lövészel megölte. A merénylő elmenekült.

Simbirsk október 5. Starynkewitsch városi kormányzó ellen egy ismeretlen bombamerényletet követett el, aminek következtében a kormányzó kezén és lábain megsérült. Sebei nem életveszélyesek.

Tiflisz, október 5. A Woronzow-embekmü közelében tegnap egy bomba felrobbanása következtében egy tiszt meghalt. Egy másik tiszt és több polgár megsebesült.

A várparanesnokság
és október 6-ika.

(Zászlókkal nem szabad bemenni!)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 5.

Ritka és érdekes jelenet játszódott le ma délelőtt az aradi várban. Az eset szoros kapcsolatban van a holnap lezajló ünnepségekkel. Október hatodikát ünneplendő, Kézdivásárhelyről egy nagyobb diákcsoport rándult Aradra. A diákok ma reggel érkeztek meg és érkezésük után megtekintették a város nevezetességeit. Különösen a szabadság-téri vértanúszobrot szemlálték hosszabb ideig. Innen zászlók alatt elvonultak a vesztőhelyre, s onnan a várba, hogy megtekintsék a vértanúk kivégzési helyét is és lerójják kegyeletüket a mártírok emléke iránt. De a diákok kegyeleti aktusát egy incidens zavarta meg. A katonaság ugyanis nem akarta a zászlók alatt, ének szóval felvonuló diákokat a várba beereszteni. Az incidens szerencsére nem vett komolyabb fordulatot és a diákok mégis csak elvonultak a vesztőhelyhez, ahol áhitatos éneklés mellett adóztak a magyar szabadságharc vértanúinak.

Az esetről alábbi tudósításunk szól:

Az október 6-iki ünnepségekre ma reggel Kézdivásárhelyről egy ötven főnyi diákcsoport érkezett. A diákok rögtön megérkezésük után körül sétáltak a városban és megsemlálték Arad nevezetességeit. Különösen a szabadság-téri vértanúszobor előtt vesztegettek hosszabb ideig, majd pedig felvonultak a várba, hogy megtekintsék a golyóhalált halt vértanúk kivégzésének helyét, amelyhez fájé emlékek fűzik minden magyar ember lelkét. A kegyeletos aktushoz méltón, a diákok ünnepélyes menetben akartak a megszentelt helyre felvonulni, miért is zászlóikat is magukkal vitték és a várhoz érve, rázendítettek a Himnuszra. Kibontott zászlókkal, hangos énekesző mellett értek a diákok a vár kapujához és épen be akartak vonulni a várba, amikor egy váratlan incidens megakadályozta felvonulásukat. Az, aki a felvonulást megakadályozta, a várparanesnokság inspekción tisztje volt, aki a zászlós, éneklő tömeg láttára hirtelen a kapunál termett és kijelentette, hogy nem engedheti be a diákokat.

— Sajnálom — mondta az inspekción tiszt — de zászlósan nem engedhetem be az urakat. Különbben tessék az ezredes uról engedélyt kérni.

A diákok meglepetten hallgatták az inspekción tiszt szavait és vezetőjük annak az óhajának adott kifejezést, hogy beszélni akar az ezredessel.

A várban természetesen nagy riáliliót kel-

tett a zászlós és éneklő csapat és csakhamar *Ditrich* Albert ezredes is tudomást szerzett a diákok óhajáról. *Ditrich* ezredes erre rögtön lesietett a kapuhoz és megtudakolta a diákoktól látogatásuk célját.

— A sáncok közé akarunk menni — felelte a diákok vezetője, — oda, ahol a négy vértanút agyonlőtték.

— Nagyon szívesen bebocsátom az urakat, — válaszolt ekkor az ezredes. De zászlóval és énekszó mellett nem lehet a várba bevonulni. Ha az urak künn hagyják a zászlót és abbahagyják az éneklést, akkor készséggel megengedem a bevonulást.

A diákok, akik nem botrányt okozni mentek a várba, hanem kegyeletüket leróni, engedelmességek az ezredes felszólításának és zászló nélkül, csöndben vonultak be ezután a sáncok közé, ahol hosszabb ideig tartózkodtak, majd pedig nyugodtan, feltűnés nélkül jöttek vissza a városba.

IRODALOM ES MUVESZET.

A színház műsora:

Szombat: Aranylakodalom, színmű. Diszeloadás. (Bérlétszűnet A.)
Vasárnap: Délután: Vándorlegény, operett. Este: Gyöngyélet, bohózat. (Bérlés A.)

Damjanich.

Kilencedik zászlóalj
Légy ezerszer üdvözlő!
A nagy eszme: a szabadság
Nem veszett el, nincs megölve!
Egykor oltó volt az ára,
A kik érte tűzbe mentek;
Ma ünneplés, hódolat jár
Halhatatlan seregünknek.

Lassan lassan mind begyógyul
A sok titkos, régi, mély seb.
Bítnék az űr közöttünk,
Bántó sérelmek nem érnek.
Es megnyugszik szívünk-lelkünk
A nemzet szent diadalán.
Ki is hitte volna rég, hogy
Rózsa lesz a bitó alján.

Nógrádi Pap Dezső.

La Traviata.

A mai előadásról, rideg, sablonos tudósítást írni lehetetlen. Elismeréssel adózni ott, ahol erre bőségesen kínálkozik alkalom, egyike a kritikus legkellemesebb feladatainak. Ilyen alkalom kínálkozik a mai előadás jó oldalainak regisztrálásánál. Tulajdonképpen szuperlatívuszokban kellene megemlékeznünk a Traviata mai előadásáról, melyhez hasonlítható precíz, művészi színvonalon álló opera-előadást csakis elsőrangú operaszínpadokon produkálnak.

Rendszér, szólisták és kar feladatuk magasztalán állottak.

Schubert Janny Violetta nehéz szerepét tökéletes énekművészettel interpretálta. Hangja ma bámulatos tisztán csengett, recitativó a legtökéletesebb művészetéről tanuskodtak. A nehéz partitúra egyáltalán nem fárasztotta ki, hangja cseppet sem fáradt és az utolsó felvonásban épp úgy brillírozott remek technikájával, mint nemes csengésű hangjával.

Lovag *Ferrari* Alfrédja egy teljesen kiforrott művész-talented elsőrangú alakítása. Az olasz énekes ma is ünneplés tárgya volt minden énekszámával. A zsúfolt nézőtér valóságos ünnepekte *Ferrari*-t, a ki alig győzte megköszönni az egész est folyamán tartó ovációkat.

Szép sikere volt *Germon*t szerepében *Hunyadi* Józsefnek. Különösen a második felve-

násban Violetta-val való nagy jelenetében tűnt ki ennek az intelligens művésznek nem közönséges énektudása.

Elég jók voltak kisserapeikben *Zsigmondy* Anna és *Zalay* Margit.

El nem mulasztathatjuk, hogy a legnagyobb dicsőret hangján ne emlékezzünk meg az énekkarról. A harmadik felvonás fináléja tökéletes harmonizálással valószínűségi elragadtatást keltett. Végül elismeréssel kell adoznunk *Tilger* Árpád karmesternek, aki biztos kézzel vezette sikerre a minden tekintetben első rangú operaelőadást.

H. G.

* Magyar művész nő Amerikában. Rudnyánszky *Réthy* Laura, a kitűnő primadonna, a múlt hónap végén gyermekeivel együtt Amerikába utazott. A művész, aki a hosszú utat *Kohányi* Tihamérral, a „Stabad-ág” (Cleveland) főszereplőjével együtt teszi meg, férj, *Rudnyánszky* Gyula után ment ki Amerikába. *Rudnyánszky* tudvalevőleg hét hónappal ezelőtt ment ki az ujvilágba, hol Clevelandban a „Szabadság” című legnagyobb magyar lapnak lett a szerkesztője. *Réthy* Laura hosszabb ideig volt az aradi színház ünnepelt primadonnája. Több ízben nagy sikerrel vendégszerepelt a magy. kir. operában. Most végkép eltávozott hazánkba és örökre búcsút mondott a magyar színpadnak, melynek méltó büszkesége volt.

* Jótékony hangverseny. Az idei október 6-iki nemzeti ünnepségeknek méltó befejezését képezi az a hangverseny, melyet a kolozsvári *Összhang* zenekara a *Fehér Kereszt* tőltekertjében rendez. Az érdekes hangverseny annál is inkább megérdemli a pártolást, mert amellett, hogy művelőket nyújt a halga óságnak, egyben humánus célt is szolgál, mert a jövedelmek fele az aradi 1848—49-iki öreg honvédeknek jut. A hangverseny este 8 órakor kezdődik, belépődíj 60 fillér. A hangverseny műsora a következő: 1. Jász Kun induló, Palotásitól. 2. Magyar ábránd, Bachó Istvántól. 3. Részlet *Gül Baba* operettből. 4. Amatőr, *Millicerker*től. 5. Magyar vigjáték nyitány, *Kalcsi* Gy. 6. Vadász keringő *Rak* J.-tól. 7. Egyveleg. Piros bugyellás népszínműből *Dankovits* A.-tól. 8. Busan szói a kecskeméti nagy harang. Egy. *Bacó* I. től. 9. Két magyar dal *Bozsony* S.-tól. 10. Kedélyes néger menyegző, *Volsteetov*. 11. Japán győzelmi induló. A zenekar: *Perányi* Vince karnagy vezeti.

Katonaság — október 6-án.

Honvédek a gyászünnepen.

A precedens.

Arad, október 5.

Végtelenül sajnáljuk, hogy ezt a címet egyelőre még nem hírlapi tudósításnak, hanem csak — visszaemlékezésnek élére tehetjük. Mert már október 6-ikát tilos a katonaságnak megünnepelni. A nemzeti vívmányok sorában eljutottunk addig, hogy a katonai honvédelem fölavatásán a közös hadsereg képviselői, s a honvédelmi miniszter megjelentek. De az aradi vértanu-tábornokok hősiessége még nem tudta a legfelsőbb katonai köröket megnyerni és kiengesztelni. S mikor az egész nemzet gyászt visel, ebből ki van rekesztve a nemzet testéből való s a nemzet pénzén fentartott szerv: a katonaság.

Pedig annak, hogy a katonaság az októberi ünnepen részt vegyen, annál kevésbé lehet akadály, mert erre volt már precedens. Előbb, mint sem a nagy diadal hirdetett vívmány, a közös tábornokoknak a kassai honvédelem leleplezésén

való részvétele, megesett volna. Sokkal előbb.

Ép harmincöt éve, hogy ez megtörtént, Araden: 1871. október 6-án.

A vértanúk emlékére ezen a napon a minoriták templomában gyásztisztítást volt, amelyen nemcsak a hatóságok és a testületek vezetői vettek részt, hanem megjelent az Aradon állomásozó honvédség teljes tisztikara. Ennek a — ma szinte érthetetlennek tetsző ténynek bizonyosságai az az időben megjelent aradi lapok, amelyek, mint általános örömet keltett eredményt jegyzik fel a gyásztisztítást ezt a részletét.

Harmincöt év előtt ez megtörténhetett, — ma nem. Harmincöt év után vívmánynak hirdetik a kassai esetet, de nem tudják elérni azt, amit négy esztendővel az abszolutizmus megszűnte után, az újjászületett alkotmány első napjaiban elértek.

A katonaság részvétele nem olyan, mintha a nélkül fogyatékos lenne az ünnep dísz, fénye. De abban, hogy a katonák egyenesen el vannak tiltva az ünneptől: egyenesen kegyeletet, a nemzet önértetét sértő dolog van.

Eljut-e valaha vívmánynak az, a mi harmincöt év előtt megtörtént? A kassai honvédünnep után mikor adják meg a hadsereg tábornokai a tiszteletet negyvennyolc hőseinek, az aradi tábornokoknak? . . .

Öngyilkos rendőrfogalmazó.

Fegyelmi elől a halálba.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 5.

Marosvásárhely rendőrtiszt karának a kinos *Oreskovits* ügy elsimulása után ismét szomorú szenzációja van. Egy fiatal rendőrfogalmazó, aki a kezelése alá tartozó kihágási ügyekben mulasztásokat követett el, tegnap délután a főispán által végzett hivatalvizsgálat közben mellbe lőtte magát és rövid szenvedés után meghalt.

A tragikus véget ért rendőrtiszt, akit más verzió szerint idegbetegség kergetett a halálba, közbecsülésben állott a városban, ahol mélyen sajnálják, hogy egy pisztolylövéssel kioltotta életét.

Az öngyilkosságról az alábbi távirati tudósítást adjuk:

Péterfy Károly rendőrfogalmazó, *Péterfy* táblabíró fia, tegnap délután a Széchenyi-téren levő hivatalos helyiségben agyonlőtte magát. Kiderült, hogy nagyon sok kihágási ügyben nem rendelte el a végrehajtást, az ügyek elévültek és így a kiszabott pénzbüntetés nem volt többé behajtható. Ez a mulasztás *Péterfy* fölfüggesztését vonta volna maga után s ettől való félelmében követte el az öngyilkosságot.

Az öngyilkosságról későbbi távirat még az alábbi érdekes részleteket jelent:

Farkas Albert főispán pár nap előtt megkezdte a szokásos hivatalvizsgálatot Marosvásárhely rendőrfőkapitányi hivatalában. A bünyű- és kihágási ügyosztályban, amely *Geréb* Lajos rendőrfőkapitány vezetése alatt áll, a kihágási ügyeket a pénzkezeléssel együtt *Péterfy* Károly rendőrfogalmazó látta el, akit igen megbízható, becsületes embernek ismertek.

A főispáni vizsgálat tegnap délután 3 órakor a három szobából álló hivatalhelyiségnek

abban a szobájában vette kezdetét, amely Geréb rendőrkapitány hivatalos helyiségeül szolgált. Amíg a főispán személyesen nézte át az iktató könyvet és egyéb irományokat, Péterfy többször átjött Geréb szobájába, ahol behatárolt érdeklődött a vizsgálat folyama iránt. Amikor a kihágási ügyek vizsgálatára került a sor, egyszerre pisztolydurrasás hallatszott. A főispán és a rendőrszövetségi rőtőn átrohantak Péterfy fogalmazó szobájába, ahol a fiatal rendőrtisztet átlótt mellet asztalára bukva találták. Orvost hívtak és a kórházba szállították Péterfyt, aki azonban pár perccel a golyó eltávolítására végzett operáció után meghalt anélkül, hogy visszanyerte volna eszméletét.

Az ügyillkos íróasztalán egy papírlapot találtak a következő szavakkal:

— Geréb nem hibás, de a munkát már többé nem bírtam.

Az ügyillkos két levelet hagyott hátra, egyiket bátyjához, a másikat egy nőhöz címezve.

A rendőrségen azt hiszik, hogy idegbetegség vitte a halálba a rokonszenves fiatal embert, akinek tragikus vége virosszerre nagy részvétet keltett.

A szultán haldoklik.

Abdul Hamid utolsó órái.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 5.

A Balkánon uralkodó állapotok teljes elvadulására lehet számítani abban az esetben, ha Abdul Hamid szultán lehunyja szemeit. Pedig ez az eset előreláthatólag már a legközelebbi napokban be fog következni s alighanem maga után vonja a Törökországban szinte rendszerre vált trónöröklési viszályokat, melyek viszont a macedon bandákról elterelvén a figyelmet, szabad kezet adnak a garázdálkodóknak. A legutóbbi hetekben kitört és még mindig atrocitásokkal járó török-bolgár-görög viszály is minden valószínűség szerint újból lánggra lobban, ha a szultán lehunyja a szemeit. Az entente-hatalmaknak is alighanem meggyűlik a bajuk a „beteg emberrel” és a Balkán többi rakoncátlan elemeivel, ha a befolyásolható s mindenben engedékeny szultán a sirba száll. Ezzel pedig számolni kell, mert a szultán haldoklik.

Abdul Hamid szultán egészségi állapotáról riasztó hírek érkeznek Konstantinápolyból. E hírek arról beszélnek, hogy a szultán állapota válságosra fordult és halála minden percben bekövetkezhetik. Diplomáciai körök élénken érdeklődnek a Yildiz-kioszkból kiszivárgó hírek iránt és széleskörű intézkedéseket tettek arra nézve, hogy a szultán állapotáról gyakori és pontos jelentéseket kapjanak. Attól félnek ugyanis, hogy a szultán halálát eltítkolják a török udvari körök és így diplomáciai bonyodalmak keletkezhetnek.

A szultán állapotának aggasztó voltáról tesz bizonyosságot az is, hogy Wekerle Sándor miniszterelnök nem egyezett bele Rákóczi Ferenc hamvai hazahozatalának előadásába, amit Kassa város indokolt fölterjesztésében kért. A halasztás megtagadásának oka, amelyre a miniszterelnök hivatkozott, kétségkívül a szultán aggasztó egészségi állapota volt. Wekerle ugyanis attól tartott, hogy ha a szultán halála bekövetkezik, a beálló zavarok akadályokat fognak gördíteni a hamvak hazahozatala elé.

A veszélyes fajármos hid.

Hogy mennek át az ünneplők?

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 5.

A holnapi ünnepségek azon részét, mely a vesztőhelyen fog lefolyni, aligha meg nem zavarja az aradi rendőrségnek egy ma kiadott rendelete, mely az ünneplők előreláthatólag nagy tömegét megakadályozza abban, hogy lehetőleg gyorsan menjenek át a Maros ujaradi oldalára. A rendőrség rendelkezése szerint tud nillik az aradi oldalon levő szárazhidat teljesen elzárják a forgalomtól, a fajármos hidon és annak a balparton levő folytatásán pedig sem tömegesen, sem csoportosan nem lehet átmenni. Csak szórványosan engedik a közönséget a hidakra, azzal a megokolással, hogy azoknak szerkezete már olyan rozoga, hogy komolyan fenyegető veszedelem nélkül nagyobb néposportokat nem lehet rá engedni.

Mindenestre nagyon megható ez a hatósági figyelem, mely a legutolsó pillanatban jutott eszébe a rendőrségnek. Az esetleges szerencsétlenségek elkerülése szempontjából igen okos és helyes dolog, ha a hidakra nem engedik a tömeget. Csak az a furcsa, hogy az ilyen okos dolgok csak akkor jutnak az aradi rendőrség eszébe, mikor már szinte lehetetlen ellenintézkedéseket találni. Hogy mit ért a rendőrség a „szórványos” szó alatt, azt nem tudhatjuk, de annyi bizonyos, hogy ha 20—25-ös turnusokban bocsájítják át a publikumot, akkor estére sem ér véget a népvándorlás. A vesztőhelyen rendezendő ünnepség tehát előreláthatólag kis számú közönség előtt fog lefolyni. Ha a rendőrség előbb értesítette volna a rendezőbizottságot, hogy így lesz a dolog, még talán lehetett volna modust találni a baj orvoslására. De így bajosan lehet.

Tudnunkkal a katonaság szintén a fajármos hidon jár át, még pedig nagy csoportokban. Néha az egész ezred átvonul rajta, sőt ágyuk is nem egyszer vonulnak át a hidon. Ez a tény azt bizonyítja, hogy a hidak veszélyes volta nem lehet olyan fenyegető, mint ahogy azt a mérnöki hivatal feltünteti a rendőrség számára adott szakvéleményben. Ha azonban a mérnöki hivatal véleménye helyes, felvetődik a kérdés, hogy vajjon Virágh Lajos mérnök ur miért nem tartotta szükségesnek a tanácshoz való javaslatlást a hidak megerősítése iránt. Már az Appel báró temetésénél megessél, hogy a díszkíséretül rendelt ágyúüteg nem mehett át a hidon, — mégsem történt semmi, ami a hidak megerősítését vonná maga után. Ugy látszik, a vashidak felépítéseig a város mit sem szándékozik tenni a mostani lehetetlen állapot ellenpótalan még akkor sem, ha az egész alkotmány összeomlik. Ez is hozzá tartozik a torony alatti garázdálkodáshoz.

Bizonyos mértékben határozottan ünnepreállítás az aradi rendőrség rendelete. És ezért az ünnepreállítás egyaránt felelős az, aki a rendeletet elkészve, az utolsó pillanatban adta ki és az, aki nem gondoskodott arról, hogy a hid használható állapotba kerüljön. Bizsg, ha aszfaltból lenne szó, akkor sokkal több figyelmet fordítana a mérnöki hivatal az ilyen apróságokra.

SPORT.

+ Dzsiu-dzsiu tanfolyam Aradon. Wladimir, az Aradon jól ismert birkózó mester, a hol folyamán ide érkezik, hogy a japán dzsiu-dzsiu és görög-római birkózás tanítására hat hetes tanfolyamot nyisson. Wladimir azóta, hogy Aradról elment, Francia- és Németországban is megfordult, ahol alkalma volt a két birkózási

módot a legjelesebb mesterektől tanulni. A tanfolyamra nők és gyermekek is jelentkezhetnek. Ajánlatos volna, ha Aradon is ép úgy, mint a külföldön és sok magyarországi városban, a rendőrség is résztvenne a tanfolyamban. Legutóbb Kásán tanította a rendőrséget a dzsiu-dzsiu a birkózásra.

A sikkasztó adópénztáros.

(Megszökött a familián.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 5.

Amint már megírtuk, izgalmas szenzációhoz jutott hirtelen Szegszárd város. Anélkül, hogy bárki is valamit sejtett volna előzetesen, kipattant, hogy Lindtner Ármán, a magyar királyi adóhivatal pénztárnoka, egyelőre még ismeretlen nagyságu, de már is bizonyos, hogy *tsikintélyes összeget sikkasztott az állam pénzéből*. És bűnét, lelkiismereti furdalásának elviselhetetlen terhe alatt, maga jelentette be. Saját bevallása szerint az elsikkasztott összeg 10.700 korona, ám lehetetlennek tartják, hogy csupán ennyi elmarzipulált pénz miatt bomlott volna meg végképp lelki nyugalma.

Az esetet sok regényes előzmény és mellékkörülmény veszi körül. A sikkasztó családja eltűnt s Lindtnernek állítólagos bűntársa, Vinkovics ellenőr *nemrégiben* meghalt. Az egész dolog annál is inkább titokzatos, mert Lindtnerék nem igen folytattak jövedelmüket meghaladó költségeket.

A sikkasztó familiája néhány nappal ezelőtt elutazott, de úgy, hogy ingóságait is elszállíttatta. Ezt a feladatot egy hülye hordárral végezte el.

Mult éjszaka történt aztán, hogy a sikkasztó késő éjjel fölkereste a kávéházban a helyettes királyi ügyészt és bevallotta, hogy nagyobb összeget sikkasztott az állampénztárból.

— Nincs többé lelkiismereti bűnöm elviselésére és leplezésére! — mondotta megtörtén és kérte letartóztatását.

Az ügyész fölkereste Molnár Mihály rendőrbiztost, s vele együtt ment el az időközben hazatért adópénztáros lakására, akit, miután megismételte beismerését, le is tartóztatott. Ott ült a szerencsétlen ember a konyhában, az asztalra hajtva fejét, előtte bor, szódavíz és vacsora maradéka. Tudomásul vette a letartóztatást, s követte az ügyészt a fogházba.

A lakást csaknem egészen üresen találták, az egy-két ott maradt holmin megátszott, hogy nagy sietséggel csomagolt a megriadt család. A sikkasztásról rögtön értesítették a központot, abonnan minden pillanatban várják a miniszterium kiküldöttjét a rovinceoláshoz.

Szegszárd-ról a Lindtner Ármán pénztárnok és az elhunyt Vinkovics Vince ellenőr sikkasztására vonatkozólag még a következőket jelentik: Markovits Géza törvényszéki vizsgálóbíró ma halgatja ki Lindtner a fogházban. Frik Kálmán kir. tanácsos az esetet megszürgőzte a pénzügyminiszternek. A sikkasztás miatt egy napig *szünetelték a ki- és befizetések az állampénztárnál*. Lindtner nyolc évvel ezelőtt előléptetés folytán jött Szegszárdra és igen szűk anyagi viszonyok között élt öt tagu családjával. Két évvel ezelőtt házat és szőlőt vett, a házat azonban nem fizette meg ki.

Vinkovics ellenőrrel csakhamar a legbensőbb baráti viszonyban volt és így, a mint valija, elhatározták, hogy a postán érkező adópénzekből sikkasztanak. Az okmányokat meghamisították és így palástolták el a lopást. A pénztárnok első bevallásakor odanyilatkozott, hogy 10.700 koronát sikkasztottak, a melyből 65000 koronát tartott meg, a többi Vinkovicsnál maradt. Vinkovics ez év augusztus ha-

vában hunyt el és soha senki sem tételezte volna fel róla, hogy idegen pénzhez nyult.

Ozvegye, aki hat kiskorú gyermekkel maradt hátra, most még a nyugdíját is el fogja veszíteni. Vinkovicsnak összes vagyona egy ház-ból állott, melyre és Lindtner ingatlanaira is elrendelték a bíról zárlatot. A pénztár rovan-csolását ma kezdik meg. Lindtner már készen volt a szökésre, családja már hétfőn elutazott és lakásában csak az üres butorok maradtak. A szökést azonban nem kísérelte meg, hanem a Szekszárd-szállóban mulatozás közben önként jelentkezett Beke alügyésznel, hogy tartóztassa le, a mi meg is történt.

HIREK.

Amit elmulasztottunk.

Arad, október 5.

Szent kötelességről, kegyeletről és a vértanuk emlékének megőrzéséről ilyenkor, október 6-ika táján sok és szép frázist hall az ember. Igazában azonban vajmi kevés az, amit akár Arad városa, akár a nemzet összesege a vértanukért tett. Olyan mulasztások halmaza terhel bennünket, melyeket minél előbb korrigálni kell, hogy nevetségessé ne váljék a kegyelet jelszavának hangoztatása.

Az első és legfontosabb feladat az volna, hogy a vértanuk tetemeit olyan mauzoleumba helyezték, mely méltó a tizenhármakhoz. A mai állapot egyenesen büne Arad városának. Mert bűn, hogy azok, akik együtt küzdöttek a szabadságért, akik együtt haltak mártírhálát, hogy a nemzet e tizenhárom szentje más és más helyeken alussza örök álmát. Disztelen sírokban pihennek a szabadságharc hősei, kiknek más nemzet már régen ragyogó Pantheont emelt volna. Damjanich és Lahner Mácsán, Leiningen Monoron, heten a vesztőhelyen vannak eltemetve. Az ótemető áthelyezésekor meg kellett bolygatni a szabadsághősök álmát. És ezt kegyeletnek nevezik.

Tudjuk, hogy a vértanuk tetemeit a kulturpalotában akarják majdan összegyűjteni. De ezt a kulturpalotát még nem is kezdték felépíteni s ki tudja, mikor fognak az építkezéshez? Annyi bizonyos, hogy nem sietnek vele. A Pató Pál urak gazdálkodása folyik ebben a városban: itt minden reáér még a létesülésre, csak az nem, amire nincs semmi szükség.

Ha valaki azt hinné, hogy legalább a vesztőhely Aradváros tulajdona, hogy azt nem kótyavetyélhetik el márról holnapra: az illető téved. A vesztőhely megvásárlását Arad városa nem tartja fontosnak: az most is magánkézen, a Pokorny-örökösök birtokában van.

Ha a vesztőhelyen levő emléket megtekinti az ember, önkéntelenül is azt kérdi önmagától, hogy vajjon az ott felállított disztelen emlék méltó-e ahhoz a nemzethez, melyért az ott pihenő vértanuk életüket áldozták. Más országban diszes és nagyszabású emlék hirdetné a hely megszentelt voltát: nálunk megelégszenek azzal, hogy az első emlékkő helyett felállították a másodikát, amely — óh, dicső kegyelet, — homokkő helyett

gránitból készült. Pedig milyen egyszerű lenne, ha Nagy-Sarló, Piski, Isaszeg vidékéről s a többi helyekről, hol a vértanuk életüket tették kockára a hazáért, egy-egy követ hoznának Aradra s ha nem is pompázó, de legalább monumentális emlékekkel jegyeznék meg a magyar nemzet egyik legnagyobb drámai eseményének helyét.

Holnap ismét fogunk szónoklatokat hallani, holnap ismét tömegestül kerülnek a koszorúk a vértanuk szobrának talpazatára. Pedig mennyivel szebb és mennyivel kegyeletesebb tény volna, ha egy-két esztendeig nem kerülne koszorú a szoborra, hanem a koszorúkra szánt pénzből megépíttetnék a vesztőhelyre való, maradandó és nagyszabású emléket.

És mennyivel többet érne Arad városa és a kormány koszorúinál az a kegyelet, mely végre méltó nyugvóhelyet biztosítana a tizenhármaknak.

De mi jobban szeretjük a külsőleg megnyilatkozó kegyeletet annál, mely nem csillog, de igazán értékes. Frázist, ódát, hangzatos szavakat lehet tőlünk kapni: de mulasztások helyrehozását bajosan.

— Oda el tudnak menni. Karánsebesről táviratozzák: Vasárnap leplezik le nagy ünnepség keretében a király szobrát Karánsebesen. Az ünnepen a kormány nevében *Wekerle* Sándor miniszterelnök és *Polányi* Géza igazságügyminiszter is megjelennek.

— Beck gróf utóda. Bécs-ből táviratozzák: A N. F. Pr. értesülése szerint Beck gróf utóda a vezérkari főnöki állásban *Pitreich* lovag közös hadügyminiszter lesz.

— A képviselőház új háznapja. Budapestről táviratozzák: *Tóth* Jánosnak államtitkárrá történt kinevezése miatt a képviselőház háznapjál állása tudvalevőleg megüresedett. A háznap régi parlamenti szokáshoz híven a parlamenti többségből kerül ki, tehát jelenleg a függetlenségi pártból, amely szerdai értekezletén ejti meg az erre vonatkozó jelölést. Hír szerint egyhangúlag *Lesskay* Gyulát fogják jelölni.

— Egy főispán véres párbaja. Szabadkáról táviratozzák: *Beszeredy* István főispán és *Regényi* Gábor dr. összeszólalkozás miatt véres kardpárbajt vívtak egymással. A párbajban *Beszeredy* István főispán súlyosan megsebesült.

— Magyar ügyek a Reichsrathban. Bécs-ből táviratozzák: A Reichsrath mai ülésén beérkezett irományok között van *Steiner* és társai sürgős interpellációja a Bécsből Budapestre költözött *Strasser* és *König* cég elköltözése folytán az osztrák gabonakereskedelmet ért veszteség tárgyában a *Weisskirchen* és társai sürgősségi javaslata a magyar malmok ausztriai detail üzleteinek és áruaktárainak magasabb megadóztatása tárgyában.

— Lueger tul van a vesztőhelyen. Bécs-ből táviratozzák: Egy, a községházában kiadott jelentés szerint *Lueger* dr. polgármester aránylag jól érzi magát. A polgármester tovább végzi hivatalos teendőit. Háziorvosának véleménye szerint minden *vesztőly ki van zárva*.

— Borzalmas bányakatasztrófa. New-yorkból jelentik: Bloufieldben, Nyugat-Virginiában, a rokokompasi bányatársaság szénbányájában kétszáz munkást robbanó bányalég ért utól. A szerencsétlenek közül eddig csak keveset mentettek meg.

Legalább *hetven ember* van még a betemetett bányafolyósókban, ahol őket a behatoló lángok fenyegetik. A mentők a szerencsétleneket nem tudták elérni, mert a tűz az előrenyomulást lehetetlenné tette.

— Tífuszjárvány egy kaszárnyában. Bécs-ből táviratozzák: A *Fremdenblatt* hiteles jelentést közöl a *Deutschmeister* ezredre vonatkozó tífuszjárványról. A jelentés szerint husz embernél tífuszt konstataáltak. Tíz ember e betegség tünetei folytán a katonai kórházba szállítottott. A betegség lefolyása normális. A megrett intézkedések következtében a járvány terjedése ki van zárva. A megbetegedések oka arra vezetendő vissza, hogy egyesek a hadgyakorlatok folyamán rossz vizet ittak.

— Új ipari részvénytársaság Aradon. Az „Aradi vasipari szövetkezet,” amely néhány év előtt alakult és azóta folyton fejlődő üzemmel vezeti telepét, legközelebb részvénytársasággá alakult át. A szövetkezet október 14-ikén rendkívüli közgyűlést tart, amely a részvénytársasággá alakulást kimondja. Az új részvénytársaságot — mint értesülünk — 150.000 korona lesz, ami jóval nagyobb a szövetkezet mai alaptőkéjénél. Ez lehetővé fogja tenni a fiatal iparvállalat jelentékeny kifejlesztését.

— A kutyahusárus büntetése. Budapestről táviratozzák: A fővárosi V. kerületi előljáróság ma ítélkezett a kutyahúst áruló *Muth* Anna mérsáros fölött és a pénzbüntetés maximumával, négyszáz koronával sújtotta *Muthot*. A pénzbüntetés behajthatatlanság esetén husz napi elzárásra változtatattik át.

— Perverz hitoktató. Nagy port vert föl annak idején *Esztegar* Gergely szamosújvári hitoktató és *Jolbey* Miklós érettségiző diák esete, amelynek veleje az volt, hogy a konzervatív szellemű hitoktató kizárta a szabadgondolkodású ifjút az iskolából. Most Gyulafehérvárról jelentik, hogy *Esztegar*t erkölcsstelen üzelmek miatt bizonytalan időre szabadságolták. A hitoktató ugyanis a gondjaira bízott gyermekeket perverz vágyainak kielégítésére használta föl.

— Sikkasztó bankhivatalnak. A budapesti Merkur-bank és váltóüzlet részvénytársaságnál tegnap nagy sikkasztásnak jöttek a nyomára. Négy darab nyereménykötvény hiányzott összesen ezernégyszáz korona értékben. A házilag megejtett vizsgálat megállapította, hogy a sikkasztást *Königes* Ottó Gyula harminckét esztendősi bankhivatalnok követte el. *Königes* szeptember 15-én két heti szabadságra ment s azóta nem jelentkezett. A szabadságidő letelte után a sikkasztó hivatalnoktól levél jött a bank igazgatóságához, amelyben újabb néhány heti szabadságot kért. Kérését nem teljesítették s táviratilag felszólították, hogy azonnal jöjjön haza. Nem jött, mire tegnap megrovan-csolták azt az értékpapírpénztárt, amelyet *Königes* kezelt. Ekkor konstataáltak a nyereménykötvények hiányát. A fölfedezésről értesítették a rendőrséget, amely nyomozólevelet adott ki a sikkasztó ellen.

— Halálozás. A mezőhegyesi m. kir. állami ménes tisztikarának gyásza van. A tisztikar egyik rokonszenves, becsült tagja, dr. *Ehrenberger* Ferenc csász. és kir. ezredorvos október 5-én meghalt. Holnap délután temetik el a mezőhegyesi temetőben.

— Zsidómészárlás Magyarországon. Bizonyára nem sokan tudják, hogy orosz mintára nálunk is pogrom (zsidómészárlás) van készülben. Het a meglepő hírt az *Albomán* bo-csájtja világgá. A néppártnak a hivatalos lapja ugyanis hosszú cikkben azt vizsgálja, milyen

viszonyban van a zsidóság a koalícióval. A vizsgáltnak az az eredménye, hogy a magyar zsidóság szívesen megfojtaná a koalíciót egy kanál vízben. Például mikor az általános választások voltak, a néppárti kerületekben mindenütt fölléptek negyvennyolcas jelöltek. De nemcsak fölléptek, hanem győztek is, ennek azután az a következménye lett, hogy a néppárt alig néhány fővel szaporodott, míg a függetlenségi párt majoritássá dagadt.

— Híven tükrözi vissza általában a zsidóság szerepét, — írja az Alkotmány — melynek, — ha tovább is ilyen marad — nem akarjuk jószolni, de... pogrom lehet a vége. Az ilyen ut mind Kiszeneba vezet.

Hát ez baj. Szegény zsidók!

— Tragédia. Abauj-Szántóról írják: Barta Andrásné abauj-szántói fiatal asszony újszülött gyermekét véletlenül úgy találta a bölcsőből kicsapni, hogy az meghalt. Az asszony azóta buskomorságba esett és e hó 8-án, mikor a ház népe mind a vásáron volt, felakasztotta magát.

— A koszoru kirakat. Ma este a korzón járók feléjük figyelmét erősen lekötötte a Keller Gyula-féle virágkereskedés kirakata, mely az október 6-iki gyásznap alkalmából tömve volt a szebbnél-szebb koszorúkkal. Maga az üzlet is érdekes képet nyújtott, mert a tömördek koszoru nem fért el a kirakatban s a helyiséget is szinte megtöltötte. Egyedül ebben az üzletben negyven koszorút rendeltek, köztük olyanokat, melyek nagyságuknál és izléses kivitelükénél fogva méltán keltették fel a közérdeklődést. A Keller féle virágüzlet kitűnő hírnevét mi sem bizonyítja jobban, mint e nagy keresettség, melynek aligha lehet hamarosan párját találni.

— Tömeges fizetésektelenség. Nagyváradi kereskedelmi világának a mint onnét írják nevezetes szenzációja van. A tegnapi napon nem kevesebb, mint négy ismert, köztük két előkelő nagyváradi kereskedő szüntette be fizetését. Az érdekes eseményről városszerte beszéltek s a tömeges inzulencia híre lesújtó hatást keltett. A váratlan fizetésbeszűntetések a mostani ultimo alkalmával következtek be. A mostani fizetésektelenség hátterében az üzleti verseny túlzását, elfajulását látják, aminek már sok áldozata van Nagyváradon. A fizetésektelenség kereskedők egyike Telcsér Mátyás kézműárkereskedő a kinek fizetésektelenségét most jelenti a bécsi hitelezői védegyület. Telcsér Mátyásnak, a kinek nemcsak Nagyváradon, hanem Kolozsvárott is van kézműáruüzlete, passzívál 180.000 koronát tesznek ki.

— Postaügynökség Nagykamaráson. Arad vármegye Nagykamarás községben Nagykamarás elnevezéssel 1906. évi október hó 16-án a postaügynökségekre meghatározott teljes ükődési körrel postaügynökség lép életbe. A postaügynökség postal összeköttetését Nagykamarás és Almáskamarás között naponként közlekedő egyfogatú kocsi-küldőnc járát útján fogja kapni. A postaügynökség kézbesítési kerületéhez Nagykamarás község és a hozzá tartozó tanyák osztatnak be. Ezen hely utolsó postája Almáskamarás.

— Fölebredt a ravatalon. Elmaszácson — mint onnan írják — különös eset történt. Boros János odaváló lakos tizenhétéves leánya, aki huzamosabb idő óta súlyos beteg volt, lethargiába esett. Hozzá tartozói holtnak vélték, koporsóba tették. Midőn a pap már a gyászszertartást megkezdte, egyszerre csak felmelkedett a fehér halottaslepelbe öltözött leány és

csudálkozva nézett körül. A halottaiból feltámadt leányt ágyba fektették és azóta betegsége jobbra fordult.

— Veszedelemes séta. Lembergől jelentik: Szokatlan izgalmas látványban volt része tegnap a Lemberg utcáin sétálóknak. Egy Frommer Renée nevű varsói diáknő hirtelen ördögírási rohamában harmadik emeleten lévő lakásának ablakán át kilépett a ház párkányára és többször végig sétált rajta. Az utcán nagy embertömeg sereglett össze s nézte végig az izgalmas látványt. Végül a tűzoltókért telefonáltak, akik idejében meg is érkeztek, hogy a szerencsétlen leányt a biztos lezuhanástól megmentsék. Kifeszítették mentőlepedőjüket és az ördült leány abba zuhant bele, anélkül, hogy megsebesült volna. A leányt a szanatóriumba szállították.

— A legolcsóbb perzsa szőnyegek, de egyúttal a legszebbek és legértékesebbek is most kaphatók Aradon Schwartz Zsigmond üzletében, mely kizárólag perzsa szőnyegek elárúsítására céljából nyitott meg Andrássy tér 22. szám alatt. Amíg eddig rendes körülmények között csak gazdag emberek engedhették meg maguknak azt a fényűzést, hogy lakásaikat keleti szőnyegekkel díszítsék, addig most Schwartz Zsigmond abban a rendkívüli helyzetben van, hogy a polgári családok viszonyaihoz mért áron is forgalomba hozhat igazi műtérkekkel bíró perzsa szőnyegek. S ezzel a műzítés nemesebb köré is jó munkát végez, mert így talán rá fog jönni a jobb ízlésű közönség, hogy kár minden garasért, amit a nyírott és egyéb fajta értéktelen szőnyeg-rongyokért kiad. Schwartz Zsigmond perzsa szőnyeggel valóssággal új és előkelő képet adnak minden lakásnak, és látva a szebbnél-szebb keleti szőnyeget, önkéntelenül is tollunk alá szalad az az igazság, hogy:

— Mutasd meg lakásod, s megmondom ki vagy.

— Választás. Nagykikindáról írják: Vangel Géza ottani városi másodjelezt, ki nem rég került el Aradról, ki az ifjúság agilis tagja volt — a múltkor részleges tisztújító közgyűlésen első jegyzővé választották meg. Vangel Géza a nagykikindai magyarpárt jelöltje volt.

— Veszek tört aranyat, ezüstöt, gyémántot, briliántokat, gyöngyöket, a legmagasabb árakért, avagy új tárgyakra átcserelek. Nagy ékszer, ezüst, drágakő és finom genfi zsebóra raktár. Nagy választék elsőrendű nehéz tűzezüstölt China ezüsttárgyak és evőeszközökben, egyedüli elárúsítása a világ legjobb ezüsttisztító szerének. Tisztelettel: Weinberger Ferenc Aradon, Fischer Elíz palota. Telefon 439. 2479

— Tartós gyógyszer. Fájdalmas csuznál, a derék, testrészek és a forgó köszvényes bántalmaknál a Moll-féle sos borszees-szel való bedörzsölés sikerrel használható. Egy üveg ára kor. 1.90. Szétküldés naponta utánvétellel Moll A. gyógyszerész. cs. és kir. udv. szállító által Bécs, I. Tuchlauben 9. Vidéki gyógyszerárakban és anyagkereskedésekben határozottan Moll-féle készítmény kéréndő az ő jelvényével és aláírásával.

— Minden anya érdeklődik a „Scotti féle Emulsió” iránt, mely lapunk hasábjain most sokszor ajánlatik. Ez egy híres csakamájolaj készítmény, melyet gyermekek előszeretettel vesznek be, és mely nekik minden esetben, melyben eddig községes csakamájolajat használtak, gyors és biztos segínyt nyújt. Kapható minden gyógyszerárban.

— Szappanok, fogkefék és pipere szerek legjutányosabban Vojtek és Weisznál. 112

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Vinga. A „Hivatalvizsgálat fehér ruhás szűzekkel” című hírünket nem Pokorny Pál, vingal tudósítónk küldötte be, hanem azt a szerkesztőségben dolgozták föl. Az ő általa beküldött tudósításnak nem volt tendenciája.

NAPIREND.

Október 6. Szombat. Róm. kath. naptár: Brunó. — Protestáns naptár: Brunó. — Izraelita naptár: Sabbat. — Görög-keleti naptár (szeptember 22.): Sz. Iván fogsága. — A nap két 6 óra 5 perccor, nyugszik 5 óra 30 perccor. Időjárás. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint, a mai napra a következő időjárás várható: Enyhe, száraz.

A Fehér Kereszt-egyesület ingyenes orvosi rendelőintézete (Magyar-utca 6.) Rendelő orvosok: Dr. Leitner Ernő délután 3—4. Dr. Fodor Odón délelőtt 8—9. Dr. Rosenbaum Pál délelőtt 8—9. Dr. Hermann J. Károly kedden és pénteken délelőtt 12—1 órakor.

Október 6. Az aradi építész és műszaki rajzoló egyesületének közgyűlése délután 5 órakor (Központi Szálló)

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 5.

Az időjárás ismét enyhére fordult, ami igen kedvező körülménynek tudható be, amennyiben az ezidőszerint folyó szántási munkákat hamar halad. Ugyiszintén a szüret is gyorsabban ér a befejezéshez.

A gabonaüzlet irányzata még mindig változik. Az árfolyamok ide oda hullámoznak. Mai piacra meglehetősen hozatal volt.

Hélt:

3500 mm. buza 6.50—6.80.

100 mm. zab 5.80—6.00.

100 mm. árpa 5.80—5.40.

100 mm. rozs 5.10—5.20.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, október 5.

Amerika 1/2 olcsóbb. Kínálat és vételkedv korlátolt. Hélt 30,000 métermázsra tartott áron.

Az árak 50 kilónként számítva:

Déli tőzsde.

Buza októberre 7.15—7.16

Aprillisi buza 1907-re 7.44—7.45

Rosz októberre 6.31—6.32

Zab októberre 6.86—6.87

Új tengeri 1907-re 5.03—5.04

Zárul 5 órakor:

Buza októberre 7.19—7.20

Aprillisi buza 1907-re 7.45—7.46

Rosz októberre 6.34—6.35

Zab októberre 6.99—6.91

Új tengeri 1907-re 5.08—5.09

Zárul 5 órakor:

Oszták hitelrészvény 674.50

Déli vasut 180.75

Rima-Murányi vasmű részvény 378.25

CSARNOK.

Mesemondások.

Írta: Hankonyi Emma.

(Vége.)

Pár pillanattig szótlanul néztük a nagy vizet, a messziről pislákoló lámpákat, amelyek olyanok voltak, mint a földre hullt csillagok. Majd váltottunk egy két közönyös szót. Végül az asszony a karomra tette a kezét.

— On annyira ismerős . . . Vyhodnay, nemde?

— Igen, nagyságos asszonyom, — mondtam. Az asszony szégyenlősen mondta.

— Félek, — mondta, — hogy valamikor némi kellemetlenséget is okoztam magának.

— Az áthelyezésemet is annak köszönhettem, — feleltem. — Még ma is odaát fanyalgok.

A hölgy most megfogta a kezemet.

— Látta, nagyon röstellem a dolgot, de akkor nem tehettem másképpen. Olyanhoz akartak férjhez adni, akit nem szerettem, mi-

Angol öltöny A kizárólagos posztó gyári raktárban
35% megtakarítással szöveteket
árusítunk.

Leichner és Fleischer
Arad, Szabadság-tér 17.
Fiukrészére maradékok kaphatók!

kor már volt olyan emberem, akivel szeretettük egymást. Az öregekkel nem lehetett azoba állni. Nem maradt más hátra, mint egy kis kompromittálás. Az utammal előre megegyeztünk, hogy ha a tervünk sikerül, hát hat hetre megkér és az öregek kénytelenek lesznek hozzáadni. Mit törődünk mi azzal, hogy a tervünk áldozatot kíván!

— Én pedig nagyon boldog vagyok, hogy éppen én lehettem az az áldozat, aki nagyságod boldogságát előmozdította.

Az asszony rám pillantott és gunyos mosolyra csücsörített a bíbros száján.

— Szegény barátom, — mondta halkán, — akkor magát hiába áldoztuk föl!

Ketten voltunk csak a kocsiában ébren, a tulsó végén levő szakaszban, lefüggönyözött ablakok mögött, bevont lámpa-ívvel mellett, mélyen aludt a férj és a kis fiú.

— És mi ketten néztük a vízen táncoló hold sugárt a csandban, mikor csak a gőzkomp sís-tergett a Duna közepén.

A fabulátor itt elhallgatott.

Bojtár Giza pedig indulatosan lengrott az asztalról.

— Hallja, szívem, maga most impertinensül hazudott. Mert maga sohse törte be a fejét, csak lelta magát, éppen akkor, mikor a mihályfalvai öreg excellenciás ur beszámolózni utazott haza Fényesegyházára, a választóhoz. Toltni kellett a szalonkocsival, amelyben a kegyelmes ur szunyókált, hogy besorozhassák a vicinálishoz. De hát a kocsi mestere is benyalkált és úgy esett, hogy a szalonkocsit kiugraszották a sínből. A kegyelmes ur persze leesett a kocsi fenekére, az ablakok betörték és a sok cserép összevágta az excellenciás ur orrát. Még se tarthatta másnap a beszámolót. Azért került maga Szilvóniába.

Vyhodnay izgatottan pödörte a bajuszát.

— Igazán, Giza, jobban tenné, ha pénz tárt nyitna.

— Maga meg Vyhodnay jobban tette volna, ha ellenőrizi a váltókat az alatt.

Ezzel mindkettő elhagyta a szobát.

A kis gyakornok csodálkozva fordult a vén, bozontos fejű távirászhoz, aki bele nem szólt a társalgásba egy igét sem.

— Mi üdött ezekhez, hogy így összekaptak a semmin? Tényleg hazudott Vyhodnay?

— Hazudott, hazudott — erősítette a távirász, — de ő nagysága sem mondott igazat.

A kicsi nippember, az ifju gyakornok, ki váncslan fűrkészett tovább:

— Hát akkor mi az igazság a dologban?

— Azt én könnyen megmondhatnám, — vélte a távirász, — csak ne közeledne már a negyvenhatos. De hát így, nem lehet, — s kopogtatta tovább a Morse-gépen a szemrontó fehéreket.

Az ifju gyakornok pedig tovább várta a vonatot, azzal a kínzó érzéssel, amit a ki nem elégtelt kíváncsiság okoz.

IDEGENEK ARADON.

— Október 5 —

Fahér Kereszt szálloda. Béró Vesselőnyi István h. önkéntes Görcsön — Gróf Degenfeld Miksa h. önkéntes Erdős. — Béró Blomberg Gyula h. önkéntes. — Vich László dr. orvos és neje Budapest. — Voinovics Emil cs. és kir. hadbiztos Nagyvárad. — Özv. Nagy Károlyné és leánya Szentanna. — Ungár Mór bornagykereskedő Budapest. — Bachmann Henrik utazó Grotta. — Groszmann Marcel utazó Bécs. — Porper Sándor utazó Budapest. — Glückshel Samu utazó Budapest. — Silber Soma utazó Budapest. — Fahrman Miksa utazó Bécs. — Engelsmann Mór utazó Szeged. — Ausspitz Manó utazó Budapest. — Vittello Luigi kereskedő. — Philipp Arnold író Brüsszel. — Fried Zeigmond író Bécs. — Mitrovics György nyilvántartó Makó. —

Bucsik Józsefné és leánya Vajdahunyad. — Fried rich N. kereskedő. — Bakos Mátyas h. önkéntes Békéscsaba. — Lengenfeld A. Nürnberg. — Gresser Vilhelm utazó Bécs. — Tavolata P. Mezőgyes. — Polgar utazó Budapest. — Uhr Bernát utazó Budapest. — Bruck Mihály utazó Budapest. — Böder R. banyaigazgató Bécs. — Mariska István dr. és neje Budapest. — Varga Géza utazó Budapest. — Violin Zsigmond kereskedő Bécs. — Kovács Gyula rajzoló Budapest. — Kiss Ferenc birtokos Miskolc. — Hegedűs Kálmán magánzó Kassa. — Fleischman Jakab utazó Budapest. — Szabados Árpád vendéglős Nagyvárad. — Mitzger Jenő bornagykereskedő Fiume. — Löw Samu utazó Budapest. — Kerpel Izse vállalkozó Aranyosmaróth. — Steinmann utazó Budapest. — Erber Gyula tisztviselő Budapest. — Ludvig Dezső utazó Budapest. — Zimmer Ede utazó Budapest. — Magyar Imre birtokos Kecskemét. — Soos Ferenc birtokos Szeged. — Kis János utazó Budapest.

Központi szálloda. Menczer Lipót főpénztárnok Nagybecskerek. — Telkes Ernő igazgató Budapest. — Fenyő Sándor dr. ügyvéd Nagyvárad. — Lovag Bülow János mérnök Bécs. — Gemeinhardt Márton építész Temesvár. — Klein Gyula üzletvezető Budapest. — Asbóth Béla magánzó Gödöllő. — Molnár Jenő orsz. képviselő Budapest. — Munk Rezső gyáros Káransebes. — Herzl Bernát igazgató Budapest. — Dozza I. magánzó Budapest. — Braun Miksa utazó Budapest. — Weinberger János utazó Budapest. — Deutsch Mór utazó Budapest. — Jörg Endre kir. ügyész Temesvár. — Herz Henrik kereskedő Petrozsény. — Weisz Frigyes felügyelő Budapest. — Stauber I. dr. orvos Budapest. — Kabodó Károly főmérnök Budapest.

Pannonia szálloda. Demák János uradalmi intéző Nagyhalász. — Veinzierl Gyula körjegyző Zabóc. — Reinhold Heltz utazó Segesvár. — Scheer Zsigmond magánzó Csanád. — Bartha János tanár Szeged. — Marinkovits Mihály jegyző Agria. — Brenner Antal igazgató és neje Mezőkövesd. — Tomuza János körjegyző Tótvárad. — Révész József kereskedő Kerüts. — Tamásdán Száva lelkész Pécska. — Özv. Lázár Gyuláné magánzó Dóva. — Elias Izidor kereskedő Pécska. — Popovics János plébános Nagyszombat. — Szemző Miksa utazó Szeged. — Banner Gyula cukorgyári tisztviselő Mezőhegyes. — Fischer Jenő bankgyakornok Szarvas. — Nagy Sándor magánzó Nagyvárad. — Kincz Vilmos utazó Szolnok. — Regely Salamon kereskedő Tauc.

Mindenütt kapható

*Targ-
léle* **Kalodont**

nélkülözhetlen fog-csém, 3945
a fogakat tisztán, fehérén és egészségesen tartja.

Nemzeti Színház.

Bérletsszűnet.

Bérletsszűnet.

Szombaton, 1906. évi október hé 6 án

DISZELŐADÁS

1848-49. október 6. évfordulója alkalmából:

Aranylakodalom.

Látványos színmű énekkel és táncszal, 8 képen. Írták: Beöthy László és Rákossy Viktor.

SZEMÉLYEK:

Koltai Jenő	Keszler Ede.	Jurátus	Beregi S.
Katalin, neje	Kápolnai J.	Mihulák Janó	Faludi K.
Hanka	Zalai Margit.	Krausz Soma	Borbély S.
Nyárad	Szathmári A.	Kossuth Lajos	Hunyadi J.
Howard Jancsi	Várnai Jenő.	Pázmándi	Kulcsár L.
Emerenczia	Benkőné P.	Bodó	Delli Lajos.
Nyári Pál	Ladislai J.	Bem, tábornok	Révész H.

Kezdete este 7 és fél órakor.

Limbek János és fia

szül. meg. h. sz. sz. érekeperső-gyára és temetőrendező intézetéből.

Arad, színház-épület. Városi és megyei telefon: 93.

Atulítottak fájdalomtól megtört szívvel tudatják a forrón szeretett és felejtethetetlen jó férj, illetve édesapa, testvér, sógor, nagybácsfi és rokon

Dr. EHRNBERGER FERENC,

cs. és kir. szedőorvosnak,

f. 6. október hó 5 én, 4 reggel órakor, életének 88-ik és boldog házassága 7-ik évében, rövid, de kínos szenvedés után történt jobbélre szenderült.

A boldogultnak földi maradványai október hó 6 án, délután 8 órakor fognak a gyászházban a római katolikus szertartás szerint beszentelni és a mezőhegyesi temetőben örök nyugalomra tétetni.

Az engesztelő szentmise a boldogult lelki üdvéért október 7-én, d. e. 9 órakor fog a mezőhegyesi római katolikus plébánia templomban az egek Urának bemutattatni.

Aldás és béke lengjen porai felett!

Mezőhegyes, 1906. október 5 én.

Özv. dr. Ehrnberger Fe-	Ehrnberger Ernő és neje
rencné szül. Bundalek	Ehrnberger Károly, neje
Mariska,	és gyermekei,
hitvese.	Ehrnberger Miksa és
Ehrnberger Ferenc,	neje
Ehrnberger Antal,	Ehrnberger Antal és neje
gyermekai.	Ehrnberger Saci,
	testvérei és sógornői.

A haj szelése. A hajhullás leggyakoribb okainak egyike, mint azt már a világ leghíresebb bőrgyógyásza is bebizonyították, a fejbőr korpa képződés. Ezen kellemetlen betegségben szenvedők a legrovidebb időn belül teljesen megkopaszodnak, miután a fejbőr korpa képződés a hajtalajt meglazítja és a haj gyökereit kiszáradja. Számtalan hazai és külföldi orvos ajánlja a „Petrolin hajszelést” és ezekre menő elismerő levél bizonyítja, hogy néhány szori használat után megszüntet mindennemű haj-

betegséget, meggátolja az ősülést és meglepő módon elősegíti a haj újra növekedését. Vásárlásnál a fenti védjegyre tessék szigorúan ügyelni. Minden más e néven forgalomba hozott hajszel csak silány, ártalmas utáztat. Kapható az egyedül készítőknél: Korán és Wachmann drogerie és cosmetic laboratorium, Szabadka.

Főraktár: Földes Kelemen gyógyszerész urnál és Vojtek és Weisz droguerista urnaknál. 1906

Valódi

2497

Perzsa Szőnyegek

raktára

Arad, Andrassy-tér 22.

(Hajós-gyógytár mellett)

Schwartz Zsigmondnál

létezik.

Árak 15 forinttól kezdve.

Sirolin

Emeli az érvényes és a testület megállapított a köhögést, rhinoré, effúzió, szinuszit.

Tüdőbetegségek, hurutok, számar-
kőhögés, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéktelen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc).

„Roche”

Kapható orvosai rendeléseire a gyógyszerárban. — Ára évenként 4.- koron.

A nmlts. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur által jóváhagyott

Aradvármegye nagy fal Térképe

108—144 cm. nagyságban, melynek eddigi ára
10 korona volt, leszállított áron

4 koronáért

vászonra huzva 7 korona,

vászonra huzva léczekkel ellátva 8 koronáért

kapható

kiadóhivatalunkban.

Tekintve, hogy az egész készlet tulajdonunkba ment át, ajánljuk a sürgős megrendelést, mert ha e készlet elfogy, úgy többé nem lesz az ily poton áron beszerezhető.

Keresünk egy a fűszer és vas- szakmában teljesen jártas éltesebb segédet mielőbbi belépésre.

Ajánlatot eddigi alkalmazta-
tásuk és fizetésük megjelölésé-
vel kérünk. 2535

Weiszberger Sámuel utóda,
Gurahonez.

Eladó fajalma.

5 kilogrammos postacsoma-
gonként frankó szállítók után-
vétel mellett 3 koronaért szép
válogatott egészséges fajalmát,
u. m. Batul, Pasik, Bellefleur,
Bauman Ranet, Machanczy,
Török Bálint, Kalvil stb. stb.
fajokban.

Szállítók utánvétel mellett
frankó szászvárosi állomás 100
kilgr. rendelésnél válogatva 50
koronaért.

Válogatlan minőségűt 100
kilónként 30 koronaért. 2506

Czim

FRIED ESKELES

földbirtokos gyümölcsészeténél Algyógy

577—1906. g. sz.

Arverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági
széke a városi szin- és bérház-
épületben lévő sörözők és hoz-
zártartozó lakásnak folyó évi no-
vember hó 1-től 6 évre való bér-
beadás iránt folyó évi október hó
8-án d. e. 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási ár: 10150 korona évi
bér.

Bánatpénzzel leteendő a kikiál-
tási ár 10%-a készpénzben vagy
elfogadható értékpapirokban.

Az árverésen részt lehet venni
szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezárta-
n a szóbeli árverés megkezdése előtt
nyújtandók be, s csak akkor vétel-
nek figyelembe, ha azokhoz a
bánatpénz mellékelve van, s ha
az ajánlatot tevő kijelenti, hogy
az árverési feltételeket ismeri és
elfogadja.

Az árverési feltételek a gazda-
sági tanácsnok urnál az árverést
megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági
székének 1906. évi október hó 1-én
tartott üléséből.

Kiadta:

Vannay, s. k.

t. főjegyző.

Az 1902. évi versenyt ipar és gazdasági kiállításon és az 1901. évi
máskor ipar és gazdasági kiállításon a nagy díszoklevéllel kitüntetve.

WEGENSTEIN C. L.

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI

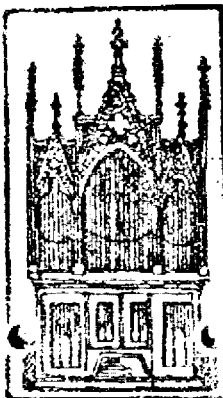
ORGONA-ÉPÍTŐ MINTÉZET (villamos üzemre berend.)

TEMESVÁROTT.

Szállít kitűnő, leg-
újabb rendszer szerint
készített

pneumatikus
orgonákat

bármily nagyság-
ban a legelőcsőbb
árak mellett.

Javítások, átalakítá-
sok és hangolások át-
vétetnek, olcsón és ki-
tűnő szakértelemmel esz-
közöltenek.

Bővebbi felvilágosí-
tással és költségvetéssel
szívesen szolgálok.

Az 1896. évi kiállításon
a nagy millenniumi érem-
mel kitüntetve.

Magyar király vendéglő.

Ajánlom a tisztelt közönségnek kitűnő

édes hegyi mustot és karczost,
valamint tiszta magyaródi ó-boraimat.

Házassan vezetett magyar konyhám a legjobb ételekkel szolgál.
Minden csütörtökön és pénteken **halestély.**

Minden szombaton saját vágású disznótor-estély.

Székely gulyás, töltött káposzta, malacz pörkölt, friss disznó aprólék.

Tisztelettel

2548

Porczán Lajos, vendéglős.

Árlejtési hirdetmény.

Az aradi jószágigazgatósági irodák fűtésére szükséges
mintegy 252 ü. k. méter cserhasáb tűzifának biztosítása végett
tartott első árlejtés kielégítő eredményre nem vezetvén, folyó
évi október hó 16-án újabb árlejtés fog tartatni.

A feltételek, melyek a hivatalos órák alatt a jószágigaz-
gatóság segédhivatali irodájában betekintethetők, a régiiek ma-
radnak.

Versenyezni óhajtok tehát felhivatnak, hogy 150 korona
bánatpénzzel ellátott zárt írásbeli ajánlataikat október hó 16-án
d. e. 10 óráig a jószágigazgatóságnál Aradon nyujtsák be.

Arad, 1906. évi október hó 5-én.

2552

M. kir. államjószágigazgatóság.

(Utánnymás nem díjaztatik)

Eladó szőlőoltványok!

Van szerencsém a t. szőlőbirtokos urak figyelmét felhívni,
hogy **addig, míg készletem tart** ez évi szőlőoltvány-
termésemből kiváló szép, **dus gyökérzetű**

bor és csemege-faju szőlőoltványok

kerülnek eladásra.

A nagy szárazság következtében kimaradt tőkék pótlására
különösen ajánlom **dus gyökérzetű szőlőoltványaimat**, továbbá
gyökeres **Riparia-Portalis és Rupestris Monticola** vészömet.

Az oltványokkal való sikeres pótlási eljárással t. vevőim-
nek kívánatra szívesen szolgálok.

A fajokra és árakra nézve bővebb felvilágosítással szolgál

WINKLER JÓZSEF

szőlőoltványtermelő

2548

Telefon 410.

Arad, Batthyány utca 13.

Telefon 410.

Nagymennyiségű maculatura jutányos áron eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Csodásan és rögtön hat
lábizzadás ellen

Dr. Tsajkovszky-féle szer

Ha ezen folyadékkal naponta egy-
szer megnedvesítjük a lábakat, ak-
kor kétszeri alkalmazás után telje-
sen és biztosan megszűnik a cipők,
illetőleg a lábak undorító bűze.

Egy üveg ára 1 korona.

Főraktár: 3871

G. Földes Kelemen

gyógyszerésznél

Arad, Deák Ferencz-utca.

Könyvkötészetünkben egy ügyes fiu tanulónak felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

579—1906. g. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági
széke a Marosud, valamint a Ma-
ros balpartján az ujaradi közleke-
dési úton lévő 2 drb. ártéri híd
és korlátok kijavítása iránt folyó
év október hó 11-én d. e. 10 órakor
árlejtést tart.

Kikiáltási ár: 75000 korona 99
fillér.

Bánatpénzzel leteendő a kikiál-
tási ár 5%-a készpénzben vagy
elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtésen részt lehet venni
írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezárta-
n az árlejtés megkezdése előtt nyuj-
tandók be, s csak akkor vétel-
nek figyelembe, ha azokhoz a
bánatpénz mellékelve van, s ha
az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az
árlejtési feltételeket ismeri és el-
fogadja.

Az árlejtési feltételek a mér-
nöki hivatalban az árlejtést meg-
előzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági
székének 1906. évi október hó 1-én
tartott üléséből.

Kiadta:

Vannay, s. k.

t. főjegyző.

Telefon szám 151.

Nagy
könyvkötészet.

ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Betű-
főmunkáde.

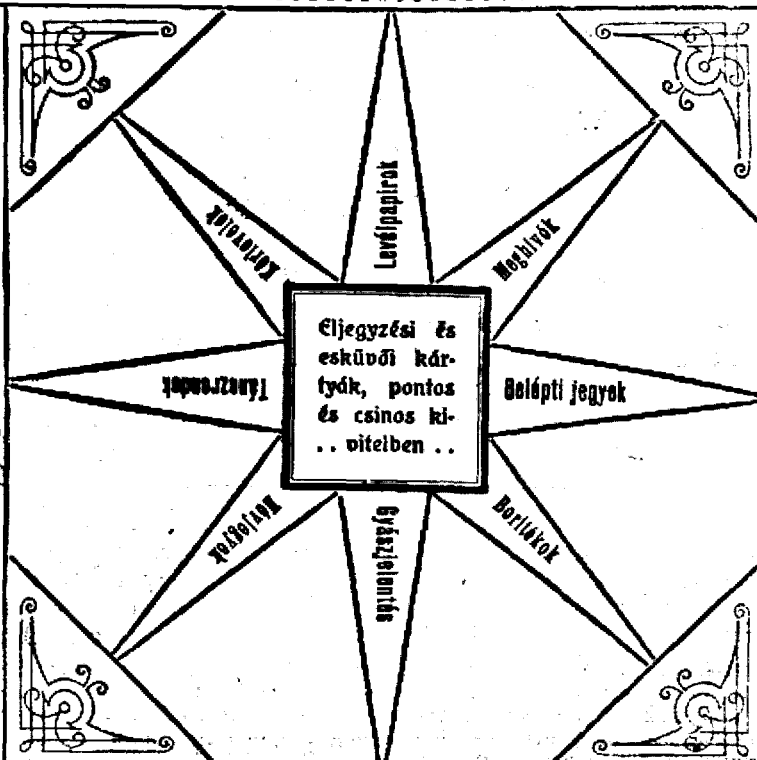
KÖNYVNYOMDÁJA

ARADON, JÓZSEF FŐHERCZEG-UT 22. SZ.

Ajánlja
kifűnden berendezett és
a mai kor igényeinek
teljesen megfelelően fel-
szerelt

NYOMDÁJÁT,

hol mindennemű nyom-
tatási munkák gyorsan,
pontosan és a legme-
dernebb kivitelben ju-
tányos árban készített-
nek el.

Aradi Közlöny

a legnagyobb és legelter-
jedtebb vidéki politikai
napilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Helyben:

1 évre . . . 24 korona.
1 hónap . . . 2 korona.

Vidéken:

1 évre . . . 28 korona.
1 hónap . . . 2 kor. 40 f.

Szerkesztőségi telefon 357.

Kiadóhivatali . . . 151.

DISZMŰMUNKÁK

MONTIROZÁSOK

ÍRÓMAPPÁK

TELEFON 151. SZ.

ARADI NYOMDA
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

KÖNYVKÖTÉSZETE

Aradi és vidéki vasutak palotája.

ADAMKOR A LEGMODERNEBB GE-
PERKEL FELSZERELT

KÖNYVKÖTÉSZEINKET,

HOL A LEGEGYSZERŰBB BEKÖTÉS-
FOGVA A LEGFÉNYESEBB KIVITEL-
DISZKÖTÉSÉKET TUDJUK RÉSZTEN

DISZDOBOZOK

FÉNYKÉPTARTÓK

AMATŐR KÖTÉS.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Tudakozóinkat kérjük a hirdetés alatt levő számokra hivatkozni.

Az apró hirdetések előre fizetendőek.

Felvilágosításokat teljesen ingyen ad és hirdetésüket felvesz a kiadóhivatal: József főherceg-ut 22. szám.

— Telefon szám: 151. —

Ezen rovatban minden szó egyszeri beiktatásának ára 4 fillér, vastagabb betűkért 5 fillér. — Cselekedet kereső vagy cselekedet ajánlkozó apró hirdetés 20 szög 50 fillér, minden további szó 4 fillér. — Hirdetési levelezőlapok 50—60 fillért és 1 koronaért kaphatók lapunk elárultó helyein.

A kinek

ismerettség híján

házastársra,
nevelőre,
üzletvezetőre,
könyvelőre,
segédre,
ispánra,
gazdatisztára,
kulcsárra,
vinczellőre,
kertészre,

kulcsárnőre,
gazdasszonyra,
szakácsnőre,
szobaleányra,
házi- vagy
irodaszolgarra,
pénzbeszedőre,
házmesterre,
stb.-re
van szüksége,

Aki

eladni kíván

butort,
zongorát,
bort,
gyümölcsöt,
gabonát,

üzletet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy

Aki

bérbeadni kíván

birtokot,
házat,
vadászterületet,

halászatot,
telket,
kocsit,
lovat,

Aki

mindezeket vétel vagy bérbevétele céljából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban értezt, ha az

„ARADI KÖZLÖNY“
kis hirdetési
rovatát használja.

Kiadó

csinosan butorított kényelmességek és butorított kis szoba. Szeret László-utca 5. Bővebbet ugyanott.
2519

4 lóra istálló,

egy kocsi szin és egy kocsisszoba jutányos áron minden órában, esetleg első novembertől kiadó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2541

Kiadó

egy szép három szobás különálló utcán lakás, minden szükséges mellékkeliségekkel, zárt folyosó, szép nagy udvar, évi 360 koronáért folyó évi november hó 1 sör. Értekezhetni Hajó utca 2. szám alatt. 2549

Kerestetik

azonnali belépésre egy magyar-nómet levelező Winkler és F. R. G. bor és pálinka nagykereskedésbe, Győrön. 2548

Veszünk könyvtárakat

egyes könyveket, Lexikonokat, jogi, szépirodalmi és egyéb munkákat legmagasabb áron. Ingusz I. és Fia könyvkereskedése Arad. 235

Orpington!

Fajtisza idei sárga és fehér orpington kakasok és jérczék eladó Békéskánál Arad, Deme-ter-utca 92. Darabja 8—14 koronánál. Csirkék olcsóbban. 2521

Egy 36 éves nős, tanult

kereskedő

1000 korona készpénze biztosítékával keres üzletvezetői, pénztárnoki, raktárnoki, avagy ezekhez hasonló állást. 2538

Cím a kiadóhivatalban.

Több ügyes

lapkihordó

felvétetik

a kiadóhivatalban.

4 pár czipő

csak 5 korona 50 fillér

neveléses áron kapható óriási mennyiségben történt bevásárlás folytán, míg a készlet tart, 1 pár férfi czipő, 1 pár női czipő barna vagy fekete bőrből, fűzős, erős szegezett talppal, legújabb szabásu, továbbá 1 pár férfi és 1 pár divatos női czipő, könnyű bőrből, a legegységesebb kiállítású s mind a 4 pár csak 5 kor. 50 fillért kapható.

Megrendelésnél elegendő a hosszúság megadása. A megrendelés utánvét mellett

A. Gelb, czipőnagyáruháza

Krakkau No. 115. küldendő.

Kicserélés vagy a pénz visszaküldése eszközölthetik, miáltal a kár teljesen kivan zárva. 2550

Egy 3—4 szobából álló

ház

a belváros közelében

megvételre

kerestetik

Ajánlatokat „*agános ház“ jelisével a kiadóhivatal továbbítja.

MOLL-FÉLE SEIDLITZ-POR

A MOLL A.-féle Seidlitz-porok tartós gyógyhatása legmakacsabb gyomorbajok, testi bántalmak, gyomorgöres és gyomorhív, rögzített székrekedés, máj bántalmak, vértelenség, aranyér és a legkülönbözőbb női betegségek ellen a jeles hálszer, mely évtizedek óta mindig nagyobb elterjedést szerzett. — Ára egy lepecsételt eredeti doboznak 2 korona. — Hamisítások törvényileg fenyítettek.

MOLL-FÉLE SÓS-BORSZESZ

Moll-feliratu ónozáttal elzárva van. A Moll-féle sóborszesz nevezetesen mint fájdalomcsillapító bedörzsölési szer, köszvény, csúsz és a meghűlés egyéb következményeinél legismertesebb népszerű. — Egy ónozott eredeti üveg ára 1 kor. 90 fill.

MOLL-féle gyermekszappan.

Legfinomabb, egészen új rendszer szerint előállított gyermek és hölgyiszappan gyermek és felnőttek okserű bőrápolása. Egy darab ára 40 fill. 5 darab kor. 1.80 fill. Minden darab gyermekszappan a MOLL-védjeggyel van ellátva. — Főszékhely:

MOLL A. gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító által.

Bécs, I., Tuchlauben 9. sz.

Videki megrendelések naponta postautánvét mellett teljesíttetnek. A raktárakban tessék határozottan MOLL A. aláírásával és védjeggyel ellátott készítményeket kérni. Aradon kapható: FÖLDES KELEMEN és HAJÓS ÁRPAD gyógyszerárában. 3804

Csak akkor valódiak, ha mindegyik doboz Mollnak védjeggyel és aláírását tünteti fel.

csak akkor valódi ha

mindegyik üveg Moll A. védjeggyel tünteti fel és „A

sóborszesz nevezetesen mint

fájdalomcsillapító bedörzsölési szer, köszvény,

csúsz és a meghűlés egyéb következményeinél legismertesebb népszerű.

— Egy ónozott eredeti üveg ára 1 kor. 90 fill.

MOLL A. gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító által.

Bécs, I., Tuchlauben 9. sz.

Videki megrendelések naponta postautánvét mellett teljesíttetnek.

A raktárakban tessék határozottan MOLL A. aláírásával és védjeggyel ellátott készítményeket kérni.

Aradon kapható: FÖLDES KELEMEN és HAJÓS ÁRPAD

gyógyszerárában. 3804

Schweitzli himzés maradékok félárban, ezérna és pamutvászon maradékok!

Őszi kelme ujdonságok

már teljes választékban raktárba érkeztek.

Finom angol és fekete szövetek 140 ctmr szélesek.

A n. é. közönség b. figyelmét felhívjuk azok megtekintésére.

Kiváló tisztelettel

Rosenblüh H. és Társa.

Schweitzli himzés maradékok félárban, ezérna és pamutvászon maradékok!